

Romans
Pipa Ruumu-wardingki-patuku
Pipa ngula-jana Puurlurlu
pantirninjarla yilyajarra
Kirijini-patuku wiringkaku
kirringkaku Ruumurlaku
nyurru-wiyi

Nyarrpa-ka wangkami yimi nyampu Ruumu-wardingki-patuku?

Wati yirdi Puurlu, ngulajulpa nyinaja Kurdun-gurlu Wiri, ngulangunya nyampu pipa pantirninjarla yirrarnu nyurru-wiyi. Nyanungurlu pipa kujalpa pantirninjarla yirrarnu, ngulajulpa nyinaja kirringka yirdingka Karinjirla. Pipa-jana pantirninjarla yirrarnu yapaku Kirijini-patuku ngulalpalu nyinaja wiringka kirri-karirla yirdingka Ruumurla. Panu-karijilpalu nyinaja Juwu-patu ngulaju Yipuruyamu-kurlangu warlalja wungu-warnu. Panu-kariji, nyinajalpalu nguru-kari nguru-kari-wardingki, ngulaju Juwuwangu-patu.

Yangka kuja Jijaji palija, ngula-jangkarlaju ngakalku Puurluju Kirijini-jarrijalku. Ngula-jangkaju, Kaatulkurla wangkaja Puurlukuju yangka nyanungu-nyangukuju warrkikiji yungu-jana nganta yaninjarla wangkami Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli panuku-juku yapakuju ngurrara-kari ngurrara-karirlaku.

Kamparruju, Puurluju yaninjarla-jana wangkaja yapaku Juwu-patuku nyanungu-piyaku. Kala kujalpalurla panu nyanunguku purda-nyanja-wangu jurnta nyinaja, kujarlaju nyanunguju ngulaju yanu ngurrara-kari ngurrara-kari-kirraluku kujalpalu yapa-patu Juwu-wangu-patu nyinaja, ngulakulku-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurruju.

Yinyarlaju kirringka Ruumurla, nyinajalpalu Kirijini panu-kari. Panu-kariji Juwu-patu, manu panu-kariji Juwu-wangu-patu. Puurluju ngurupa-nyayirni Ruumukuju milya-pinja-wangu manu nyanja-wangu-jangka. Kala nyanungurluju milya-pungulpa-jana yirdi panu yapa nyampurra Kirijini-watiji. Yangka-juku kapu-jana nyanunguju yantarlarni Ruumu-kurraju nyanjakuju nyanungu-patukuju, manu yaninjarnikingarntiji nyanungu-patukurrakungarntijilpa ngampurpalku nyinajarni. Junga-juku, nyanungurlu pantirninjarla pipa nyampu yirrarnu yungu-nyanu wita-mipa yimi-ngarrirni yapa yinya-patu-kurra manu yungu-jana nyanungurlu yirri-puramirlangu nyarrparlu kuja kajana yapa jungarni-pajirni Kaaturlu.

Nyampurra pipangka, Puurlurlu kangalpa yirri-pura Kirijini-patuku yangka kujalparlipa yapa panu-juku wilji-wiyi nyinaja Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, manu wurnturulparlipa nyinaja Kaatu-kujakuju.

Ngula-jangka kangalpa yirri-pura yangka kujalpa-ngalpa yimiri-juku Kaatu nyinaja yapaku panuku-juku nyarrpara-wanarlanguku.

Ngalya-karirilpalu rampal-manngu-nyangu Ruumu-wardingki-paturluju Juwu-paturluju ngulaju kujarlu, “Kajirlipa purami Mujuju-kurlangu kuruarri jungarnirli, ngula-warnuju kapu-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajirni.” Lawa kujakuju! Kajirliparla wala nyinami Kaatu-mipaku, kujarla-mipanya kangalpa jungarni-pajirni yapaju. Ngula-jangka, pipa nyampurla kangalpa yirri-pura yangka kuja kangalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kiraji, kujarlaju kalakarlipa warntarla yaninja-wangu nyinami manu kalakarlipa rdurru-yinjarla nyina jungarni-jiki.

Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka yapa Juwu-wangu-patu manu Juwu-patu kalu kuja-mirnimirni nyinami jinta-juku. Nyanungurlu-jana yirri-puraja Kaaturlu kajana jungarni-pajirni Juwu-wangu-paturlangu yalumpurraju yangka kuja kajana nyanungu yimiri nyinami jurrku-yijala Juwu-piya-patuku wala kuja kalurla nyinami nyanunguku. Ngula-jangkaju, Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka Jijaji Kiraji kuja-ka nyinami ngaliparla kurturdurrurla kujarlaju yungurlipa nyinami jukarurru, ngulangkuju yungurliparlajinta pulka-pinyi Kaatuku kuja kangalpa jirrnganja warrki-jarrimi.

Ngulaju pipa nyampuju pantirninja-warnu karlipa ngarrirni ‘Pipa Ruumu-wardingki-patuku’.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu.

Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri pirijina-piya Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Yunguju nyampuju warrki, ngula-jangkarlu yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa-patuku.² Nyurru-wiyi, jarukungarduyu-paturlu Kaatu-kurlangu-paturlu yirrarnulu pantirninjarla nyanungu-nyangurla Payipulurla Tarrukurla ngulaju kuja, “Kaatu kangalpa wangka ngaka nganta-ngalpa yilyamirni Yimi Ngurrju.”³⁻⁴ Nyampu Yimi Ngurrju ngulaju Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu-kurlu. Kujalpa Jijaji nyinaja nyampurla ngurungka, ngulajulpa nyinaja warlalja wungu-warnu Kingi Tapiti-kirlangu. Kuja Kaaturlu yakarra-manu Warlalja-Wiri Jijaji wankaru-karda palinja-warnu, kujarlunya-ngalpa Pirlirra nyanungu-nyangurlu milki-yirrarnu Jijaji Kirajiji pirrjirdi Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu.

⁵ Jijajilpaju yimiri nyinaja ngajuluku jutukurra-nyayirni, ngulangkujuju milarnu. Ngula-jangkanya karnarla Kurdungurlu Wirilki warrki-jarrimi ngajuju nyanunguku-juku. Nyanungurlu ngajuluju milarnu, ngula-jangkanya yungulu jalangurlu panungku yapangku nguru warrukirdikirdirli purda-nyanyi yimi Jijaji-kirli, manu ngula-warnu yungulurla wala nyinami nyanunguku wilji-wangu. ⁶ Nyurrurla kuja kankulu nyinami kiringka wiringka Ruumurla, ngulaju kuja-piya-juku Kaatu-nyarra wangkaja nyurrurlakuju yungunkulurla nyinami Jijaji Kirajiki. ⁷ Junga-juku, ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra yirrarninja-yani pantirninjarla

pipa nyampu panuku-juku nyurrurlakuju. Kaatu kanyarra yulkami, manu nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla jalangu nyinami nyanunguku.

Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirraku manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Ruumu-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Puurlujulpa ngampurpa-nyayirni nyinaja Ruumu-kurraku yaninjakuju

⁸ Witarna-nyarra wangka nyurrurlakuju. Ngajuku kaju jirrnganja nyina Jijaji Kiraji. Kuja karna nyarrpara-wanarlangu yani, yapa kalu wangkami nyurrurla-kurlu kuja kankulurla karrikarri-wangu wala nyinami Kaatuku. Kujarlanya ngaju karna-nyarrarla yati-wangkami Kaatukuju. ⁹⁻¹⁰ Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karna wangkami junga. Nyanunguku karnarla warrki-jarrimi mata-karda kuja karna warru yani nyarrpara-wanarlangu yimi-ngarririnjaku yapaku Yimi Ngurrju Kaja-nyanu nyanungu-nyangu-kurlu. Yuwayi, kuja karnarla wangkami Kaatuku, ngulaju karna-nyarrarla warrarda wangkami nyurrurlakuju. Ngaju karna warrarda payirni yunguju walyparrarlu yilyamirra nyurrurla-kurra nyanjaku. Jalangu-kari mardarna-nyarra nyanja-yanirra.

¹¹ Yuwayi, ngajulurluju yungurna-nyarra nyanyi-nyayirni! Kaatu-kurlangurlu

Pirlirparlaju pirrjirdi-manu, ngula-piya-yijala yungurna-nyarra yaninjarla pirrjirdi-mani nyurrurlalku yungunkulu pirrjirdi-jarri-yijala. ¹² Panu karliparla wala nyinami Kaatuku. Kujarlaju, kajirna ngaka yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju yungurlipa-nyanu jarnkujarnku pirrjirdi-mani.

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju yungurna-nyarra wangkami nyampuju nyurrurlaku: Nyurru-wiyi-jiki kapurna-nyarra nyanjantarlara. Kala murnma-juku, kularna nyarrpa yantarlara, nyiya-jangka mayi? Ngurrara-kari ngurrara-kari, Juwu-wangu-patujulu marlaja Kirijini-jarrija ngajuku. Manu junga, ngakarlangu kajirna Ruumu-kurra yanirra nyurrurla-kurra, ngaju karnajana ngampurra nyinami yapa panu-karikiji yalumpurlakuju yungujulu marlaja Kirijini-jarri. ¹⁴⁻¹⁵ Kaatuju wangkaja yungurnajana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pinangkalpaku manu pinangkalpa-wanguku manu pinarri-patuku manu ngurra-patuku. Kujarlanya yungurna ngampurra-nyayirni yimi-ngarrirninjinirra nyurrurla-nyangu-kurraju Yimi Ngurrju-juku Jijaji Kiraji-kirliju kuja kankulu nyinami kirringka Ruumurla.

Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pirrjirdi-nyayirni-kirli

¹⁶ Ngajuju wala-nyayirni narla yalumpukuju Yimi Ngurrjukuju Jijaji-kirliki! Yimi Ngurrju ngulaju karla marlaja nguna pirrjirdi-nyayirni Kaatuku! Juwu-patu manu Juwu-wangu-paturlangu, kajilirla ngungkurr-nyina Yimi

Ngurrjukuju, ngularraju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni jintawarlayi-jiki. Kujarlaju, kajijili yapangku jiliwirri-mani, kapurna-jana warrarda yimi-ngarrirni-jiki ngajuju yapakuju. ¹⁷ Yimi Ngurrju, wangkami kangalpa panuku nyarrparlu Kaaturlu kajana jungarni-pajirni yapa. Yapa kuja kalurla nyinami wala nyanunguku, ngularra-mipa Kaaturlu kajana jungarni-pajirni. Yimi ngulaju jurruku ngulalpa ngunaja Payipulurla kuja-ka wangkami nyampupiya:

“Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna-jana jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirrnanja nyina ngajuku.”*
Yuwayi, kujaju junga!

Yapa panulpalu paliyarla majumaju-warnuju

¹⁸ Nguru-nyayirni-wangu-ngurlu kankarlarra nyanungu-nyangu-ngurlu, ngulaju Kaatu kangalpa milki-wangkami ngula kajana yapaku kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla. Nyampurrarla nyiyarningkijarrarla kuja kalu majungka-jarrimi, ngulangkuju kalu-jana warla-pajirni yapa panu-kari milya-pinja-kujaku Junga Yimi Kaatu-kurlangu-kujaku. ¹⁹⁻²⁰ Nganangku kulalpa ngurungkarluju nyampurlarlu nyangkarla Kaatu jungangkuju. Ngulaju puta kalu manngu-nyanyi nyiya-piya nyanunguju. Kala kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra ngurungka nyampurla, ngula-warnuju jalangurlu yapangku kalu nyanyi nyiyarningkijarra ngula kuja

---

* **1:17** Nyangka Habakkuk 2.4

ngurrju-manu nyanungurlu. Kujarlaju kyananu milki-yirrarni yapa-kurraju kuja-ka nyanungu tarnnga-juku nyinami pirrjirdi-nyayirni manu ngurrju-nyayirni. Panungku kalu nyanyi jintawarlayi nyampurra nyiyarningkijarra. Junga-juku kalu milya-pinyi nyarrpa-piya kuja-ka nyinami Kaatu. Kujarlaju kula-nyanu nganangku-puka Kaatukuju ngurrrpaju ngarrirni. Kujarlanya kajana Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu warrarda majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla. ²¹ Junga nyampuju! Yapangku yalumpurrarlu ngantalu milya-pungu Kaatu-kurlu, kala lawa-juku. Kulalurlajinta pulka-pungu, manu kulalurla nyanunguku yati-wangkaja nyiyarlanguku. Ngarili warrarda manngu-nyangu nyiyarningkijarra ngawungawu-mipa ngurrrpa-jarrinjarla. ²² Manngu-nyanjarla ngantalu milya-pungu nyiyarningkijarra, kala jikarr-pajirninja wita-wangu manu jiliwirri nyanungurraju. Kulalu milya-pungu nyiyarlangu, lawa-juku. ²³ Kulalurla parntarrinjunu manu pulka-pungu-wiyi Kaatukuju kuja-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jukurrrpa-patu-piya-kari-wangu manu kuja-ka nyinami tarnnga-nyayirni. Lawa, tarruku nganta watiya-jangkalu ngurrju-maninjarla yapa-piya-manu. Kala yapa kula kalu nyina tarnnga-nyayirni. Manu nyanungurlulu-jana ngurrju-manu nyiyarningkijarra tarruku nganta jurlpu-piya manu puluku-piya manu yumurru-wangu-patu-piya. Nyampurrakunyalu-jana parntarrinjunu manu pulka-pungu!

²⁴ Junga, kuja-warnuju Kaaturlu ngari-jana

yampija yungulu yani jarrwara-kari nyanungu-nyangu-ngurlu. Wartardi-jarrijalu manngu-nyanjarla nyiyarningkijarrarla yungulu-nyanu maju-mantarla. Ngulaju kurnta-nyayirni.

²⁵ Kaatuku jintaku-juku yungulparliparla pulka-pungkarla tarnnga-nyayirnirli. Ngulajuku ngurrju! Yalumpurra yapa kulalu yanujunga Kaatu-kurlangurla, yanulu warntarla-kari nyanungu-patuju. Kulalu puraja nyanungu, manu kulalurla pulka-pungu. Ngarili-jana puraja nyanungurra-nyangu-mipa yangka kujalu ngurrju-manu rdakangku, manulu-jana pulka-pungu nyiyarningkijarraku kuja nyanungurlu Kaaturlu ngurrju-manu. Kula-ngantalurlajinta nyanungu-mipaku pulka-pungkarla, kala lawa.

²⁶ Junga, Kaaturlu-jana yampija yungulu yani warntarla nyanungu-kujakuju manu mangunyanyi yungulu ngularra majumaju nyiyarningkijarra nyanungurluju. Mardukujarlangulu yanu warntarla-kari. Ngampurrpa-wangu kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu-puka, lawa. Ngarili mangunyangu yungulu nguna mardukuja-kariyinyanu-jarra. ²⁷ Manu wati ngularrarlangurlulu kuja-yijala warntarla-kari manngu-nyangu. Kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu. Ngarili janjanpa-jarrinjarla manngu-nyangu jarrwaralku yungulu nguna wati-kari-nyanu-jarrarlangu. Kujarluju-nyanu jarnku ngawu-manu, manu ngularrarluju-nyanu kurnta-nyayirniki ngurrju-manu. Wati ngularraju punku-nyayirni. Kujarlajulurla marlaja murrumurru-jarrija Kaatukuju.

28 Yapa yalumpulu-nyanu rdirri-yungu wangkanjakuju, “Kula-ka marda nyinami Kaatu! Manngu-nyanja-wangurlipa nyinami nyanunguku!” Kujarlaju Kaaturluju-jana jungarni-maninja-wangurlu yampija, ngula-jangkarlu yungulu yangka warrarda manngu-nyanyi nyiyarningkijarra-kurlu ngawungawu-kurlu manu yungulu-nyanu nyampurrarluju majumaju-mani. 29 Nyanungurrajulu majumaju-nyayirni. Kulalu Kaatu-kurlangu puraja. Nyanungurrajulu purlurlpa, manulu nyiyakari nyiya-karirla majungka-jarrija. Mulu-nyangulu-nyanu nyiya-ngurlurlangu ngulalu-nyanu warlalja mardarnu yapangku panukarirli. Pungulu-nyanu, kulu-jarrijalu-nyanu, yimirr-yungulu-nyanu, nyurunyuru-jarrijalu-nyanu, jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja. 30 Jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja. Nyanungulurla nyurunyuru-jarrija Kaatukuju, kurrurru-karrijalu-nyanu. Tarnngangkulu manngu-nyangu yungulu nyiyarningkijarrarla maya-kari maya-kari majungka-jarrimiya. Kulalu-jana purdanyangu warlalja nyanungurrakupalangu. 31 Nyiyarlangu ngurrju, kulalu nyanungurrarlu manngu-nyanjarla ngurrju-pajurnu. Jarnku-jarrarlujukulu-nyanu jurinyki-yirrarnu janku-pinjarla. Kulalu-jana yimiri nyinaja panukariki, manulu-jana nyinaja mari-jarrinjawangu. 32 Ngula-piya-yijala kalu yapaju nyinami jalanguju. Milya-pinyi kalu kuja-ka nyarrpa Kaatu-kurlangu kuruwarri wangkami nyampurra-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu

punku-kurlu, ngulaju Kaaturlu kapu-jana pinyi yapa nganarlangu kuja-ka ngularrarla nyiyarlangurla majungka-jarrimi. Kala nyanungu-patu-puka kalu warrarda yani warntarla-kari. Kajili-jana yapa ngalya-kari nyanyi nyanungurra-piya-yijala majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kalu-jana ngurrju-pajirni.

2

Kaaturlu kajana yapa miimii-nyanyi jungarnirli-jiki

¹ Nyurrurlajunkulu yalumpurra-piya yangka kuja kalu warrarda majungka-jarrimi. Nyiyaku kankulu-nyanu jarnkujarnku jirdipirr-ngarrirni nyurrurlarluju? Nyarrpaku kankulu-nyanu punku-pajirni ngurrjungku nganta? Panu-juku kankulu majungka-jarrimi, kujarlaju nyiyaku kankulu-nyanu ngurrju-pajirni? Kuja kankulu-jana yapa ngalya-kari jirdipirr-ngarrirni, kujarlu-yijala kankulu-nyanu nyurrurlarlangurlu jirdipirr-ngarrirni.

² Ngaliparlu karlipa jintawarlayirli-jiki milya-pinyi Kaatu kuja kajana yapa miimii-nyanyi jungarnirli yangka yaliji yapa kuja kalu majungka-jarrimi.

³ Nyiyakulku kankulu-jana yalirra yapa nyurrurlarluju jirdipirr-ngarrirni? Marda kankulu kujaju rampal-manngu-nyanyi nyurrurlarlu, kajikankulu kuja wangka, “Kajilpa-ngalpa Kaaturlu nyangkarla majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kajika-ngalpa jungarni-pajirni kutu murrumurru-maninja-wangurlu.” Kujanya marda

kankulu wangka. Kujaju jungarni-wangu!
 4 Nyarrpaku-nyarra Kaatuju warrarda nyina ngampangampaju? Ngulaju yungunkurla nyurrurla kulpari yani nyanungukuju. Kala lawa-juku, wurra-maninjarla kankulurla jurnta nyina purda-nyanja-wangu-juku. Kujaju kula kankulu nyurrurlarluju manngu-nyanyi yimiri-kirraju nyinanja-kurraju Kaatuju. Nyanunguju kanyarra pardarni ngampurpa manu ngampangampa-juku nyurrurlakuju murrumuru-maninja-wangu-juku yungunkurla kulpari yani, ngulakunya kanyarra pardarni nyanunguju.

5 Kala nyurrurlajunkulu jurru marntarla manu wilji-nyayirni. Kula kankulurla nyanungukuju pina-kangkuly-wanti. Ngakaju Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurla, Kaatuju ngulaju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni yapakuju. Manu nyurrurlarlangu kapu-nyarra murrumuru-mani ngulaju karrikarri-wangurlu-juku. Kajili yapa panu-karirli kuja-kurra nyanyi, ngula-warnunya kapulu milya-pinyi Kaatuju kuja kajana jungarnirli yapa miimii-nyanyi. 6 Yapa kuja kalu ngurrju-juku nyina, ngulakuju kapu-jana Kaatuju nyina ngurrju-juku. Kala yapa kuja kalu majungka-jarrimi, kujarlaju kapu-jana Kaaturluju murrumuru-mani.*
 7 Panu-karirli yapangku kalu warrarda manngu-nyanyi yangkaju Parra Miimii-nyanja-kurlangu, ngulangkaju kapu-jana jungarni-pajirni Kaaturluju manu ngurrju-

---

* 2:6 Nyangka Psalm 62.12, Proverbs 24.12

pajirni yapaju yangkaju panu-kari. Kujarlaju kalu ngurrju-juku nyina. Nyampurranya kapu-jana Kaaturluju jungarni-pajirninjarla mardarni yungulurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku. ⁸ Kala yangka ngalya-kari yapa ngulangkuju kalu-nyanu manngu-nyanyi nyanungu-miparlu. Kuja kalu yampimi Kaatukurlangu kuruwarri manu kalu punku-mipa manngu-nyanyi, kujarlaju kapu-jana Kaatuju kulu-jarri-nyayirni yangkangkaju Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurlaju. ⁹⁻¹¹ Ngulaju kula Juwu-mipaku manu Juwu-wangu-mipaku, lawa. Kaaturlu kajana jintawarlayi-jiki miimii-nyanyi jungarnirli-jiki Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu. Kujarlaju, ngana-puka kaji majungka-jarrimi, Kaaturluju kapu-jana murrumurrumani-nyayirni jintawarlayi-juku. Kala ngana-puka kuja karla nyina jungarni-nyayirni Kaatuku Juwu marda, marda Juwu-wangu, ngulakuju kapu-janarla Kaaturlu ngurrju-pajirninjarla pulka-pinyi. Kapulu kujarlaju yapaju ngurrju nyinami rarralypa.

¹² Yangka-paturlu Juwu-wangu-paturlu kula kalu milya-pinyi kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kala kuja kalu ngurrrpa-juku milya-pinja-wangu kuruwarriki Mujuju-kurlanguku nyina manu kalu majungka-jarrimi, ngulaju kapulu palimi-juku. Kala yangka Juwu-patu, ngulangkuju kalu milya-pinyi kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kajili nyanungu-paturlangu majungka-jarrimi, ngulaju kapu-jana miimii-nyanyi Kaaturluju Mujuju-kurlangurlaju kuruwarriklaju. Ngulaju kapu-jana murrumurrumani nyanungur-

rarlangu. ¹³ Nganangku-puka yapangku kuja-ka Mujuju-kurlanguju kuruwarri jamulu purdanyanyi puranja-wangurlu, ngulaju Kaaturluju kula-ka jungarni-pajirni, lawa. Nganangku-puka kuja-ka yapangku purami jungarnirli kuruwarri Mujuju-kurlanguju, ngula-mipanya-ka Kaaturluju jungarni-pajirni. ¹⁴ Kula kalu Juwu-wangu-paturluju mardarni Mujuju-kurlangu kuruwarri, lawa. Kuja kalu marda ngari kutu nyinami jungarni, marda kuruwarri-kari-kirli kaninjarni-kirli. ¹⁵ Kuja karna-jana ngaju nyanyi Juwu-wangu-patu jungarni nyinanja-kurra, kujarlanya karna-jana milya-pinyi marda kuja kalu mardarni kuruwarri-kari kaninjarni. Ngulanya kajana marda wangkami kaninjarni marda jungarnikiji manu marda punkuku yampinjakuju. ¹⁶ Nyampunya jurrku-juku karna-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni yapa panukariki. Yangkangka Parrangka Miimii-nyanjakurlangurla, Kaatuju kapurla wangkami Jijaji Kirajikiji yungu-jana yapaju miimii-nyanyi kaninjarni yajiki nginyinginyirlaju kuja kalu nyarrpa yapangku manngu-nyanyi marda ngurrju manu maju.

Juwu-patu-kurlu manu kuruwarri nyanungu-nyangu-kurlu

¹⁷ Ngaju Puurlu yungurna-nyarra wangka yimi nyurrurlaku. Nyurrurlarluju kankulu-nyanu ngarrirni Juwu. Nyurrurlaju kankulu wangkami kuja kankurla nganta wala nyinami Mujuju-kurlanguku kuruwarriki. Manu kankulu-jana warrarda wangkami yapa ngalya-karikiji kuja

kankulu nganta jungarnirli nganta purami Kaatu. ¹⁸ Nyurrurlarluju kankulu nganta milya-pinyi nyarrpa kuja kanyarra Kaatu wangkami jungarniki nganta nyinanjaku. Kala nganta kuja kankulu pina nganta nyina Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji puranjakuju, ngulaju nganta kankulu jungarnirli pura. Kala kula karna-nyarrarla ngungkurr-nyina, lawa! ¹⁹ Kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nganta yungunkulu-jana yapa ngalya-kariji kanyi Kaatu-kurraju nganta yangka-piya kuja-ka jinta-kari yapa pampa jirri-kanyi jinta-karirliji. Manu kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nyurrurlarlu yapa nganta kuja kankulu nyina jarra-piya manu yungunkulu-jana ngulangku nganta milki-yirrarni Kaatu yapa ngalya-karikilki nganta pampa-piyaku. ²⁰ Kuja kankulurla yangkaku kuruwarriki Mujuju-kurlanguku ngungkurr-nyina nyurrurla, nyurrurlarluju kankulu manngu-nyanyi yangkaju kuruwarri kuja kanyarra nganta nyiyarningkijarraku pinarri-mani Kaatu-kurlanguku jungakuju. Kujarlaju kankulu-jana pinangku nganta pinarri-mani kuruwarriji jiliwirri-watiki manu kurdukurduku.

²¹ Yangka kuja kankulu-jana pinarri-mani kuruwarri Mujuju-kurlangu yapaku, ngulaju ngula-juku. Kala ngulakungarntiji, nyurrurlarlu-wiyi yungulpankulu-nyanu pinarri-mantarla! Pinarri-mani kankulu-jana puru-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala nyurrurlarlangurlu kankulu wijingki-yijala maninjarla kanyi nyiyarlangu marda.

22 Pinarri-mani kankulu-jana karntakarnta manu wati-patu kalykuru-jarrinja-kujaku manu warru parnkanja-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala parnkami-yijala kankulu warru nyurrurlarlanguju. Manu nyurrurla nganta kula kankulurla jurnta nyina puranja-wangu juju-kari-jangkakuju nganta Kaatu-kurlangu-wangu-jangkakuju. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala warrarda kankulu kanyi wijingki nyiyaju marda juju-kari-kirlangu-jangkaju.

23 Nyurrurlarlujuru mayi kankulu warrarda manngu-nyanyi nganta yangkaju kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju junganku marda kankulu pura? Lawa kujaju! Ngulaju kankulu purda-nyanja-wangurlu yampimi-yijala. Kuja-karrarluru kankulu manyu-pinyi Kaatulku.

24 Nyampunya yangka-juku jurru-juku yimiji Payipulu-jangkaju. Kujanya-ka wangka ngulaju: “Kula kankulu nyurrurlarluru Juwu-paturlu-wiyi jungarnirli pura kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kujarluru Juwu-wangu-paturlu kalu nyanjarla manyu-pinyilki Yirdi-nyayirni-wangu Kaatuluju.”*

25 Nyurrurla Juwu-patu wati-patu, yangka kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlulu-nyarra ngarrka-kujurnu Juwu-kardalku. Ngulaju ngula-juku. Kala kajinkili yijardu-wangurlu purami yangka kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju kankulu nyinami Juwu-wangu-piyayijala. 26 Kajili yangkanku Juwu-wangu-paturlu yijardurlu pura kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju kapu-jana Kaaturluru manngu-nyanyi

---

* 2:24 Nyangka Isaiah 52.5, Ezekiel 36.22

Juwu-piya-juku ngarrka-kijirninja-warnuju.
²⁷ Nyurrurlarlu yangka Juwu-paturlu kankulu mardarni Mujuju-kurlangu kuruarri pipangka, manunkulu jintawarlayi-juku kanpa nyina ngarrka-kijirninja-warnuju. Kala ngulaju kula kankulu yijardurlu purami kuruarri Mujuju-kurlanguju. Kujarlaju yangka-watirliji Juwu-wangu-paturluju kapulu-nyarra punku-pajirni nyurrurlaju.

²⁸ Nganarla warlaljaju Juwu-nyayirni-wanguju Kaatukuju? Nyurrurla wati-patuju, jintawarlayi-juku kankulu nyina ngarrka-kijirninja-warnulku. Puta kankulu purami jungarnirli-jala Mujuju-kurlangu kuruarriji. Ngulangka purlaparla kankulu-nyanu ngarrka-kijirni Juwu-kardalku. Kula kankulurla kujamiparla Kaatukuju warlaljaju nyina Juwu-nyayirni-wanguju, lawa. ²⁹ Kuja kajana nyanungurlu Kaaturlu jungarni-pajirninjarla pina-kanyirni yapa nyanungu-nyangu-kurralku, ngulaju kula Mujuju-kurlangu-kurlurlu kuruarri-kirlirli, lawa. Jungarni-pajirni kajana Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurlu Kaaturluju. Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kajana kurturdurrurlaju kuruarriji yirrarni. Ngula-kurlunya kalu ngampurrparluju purda-nyanyi Kaatu wilji-wangurlu. Ngula-jangkanyalurla Juwu-nyayirni-wangu yapaju nyanungukulku. Yapangku marda kalu-jana maju-pajirni nganta, ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kajana ngurrju-pajirni Juwu-nyayirni-wangu yapaju.

3

¹ Nyarrpa kankulu nyurrurlarluju manngunyaanyi? Ngurrju mayi Juwu nyinanjakuju? Ngurrju mayi kajilpankulu-nyanu ngarrkajikarla Juwu-kardalkuju? ² Ngurrju-jala kujaku nyinanjaku! Nyarrpaku-yijala kujaju ngurrjuju? Juwu-patuku-wiyi-jana Kaatuju wangkaja kamparruju, manu-jana yirripuraja nyanungu-kurluju. ³ Panu-kariji Juwupatu, ngula-warnujulurla rdurrjurnu kapuru nyinanjakulku Kaatukuju. Kujaju ngulajuku. Tarnnga-jukurliparla wala-juku nyinami Kaatukuju. Warrarda kangalpa junga wangkami ngalipaku. ⁴ Nyampurla ngurungka, warrarda kalu wangka yijardu-wangu yapaju. Kaatu-mipa kangalpa warrarda jungaju wangka ngalipakuju. Nyampuju jaru jurruku-juku Payipulurla ngula-kawangka: “Wapirra Kaatu, yapangkuju kangkulu jungarni-wangu-pajirni nyuntuju. Nyuntu kuja kanpa-jana miimii-nyanyi, ngulaju kanpa-jana jungarnirli miimii-nyanyi.”*

⁵ Junga ngulaju jaru Payipulurlaju. Marda kankulu nyurrurlarluju rampal-manngunyaanyi manu marda kankulu kuja wangka, “Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli nyangkarla majungka-jarrinja-kurra, kuja-warnurlaju kajikalu milya-pinyi junga-ka nyina Kaatuju ngalipa-piya-wangu. Kujarlaju, nyarrparla kangalpa ngalipakuju kulu-jarrimi Kaatuju majungka-jarrinjarlakuju?” ⁶ Kujaju warntarla manngu-nyanjakuju! Kujaju nyiyaku kankulu

---

* 3:4 Nyangka Psalm 51.4

manngu-nyanyi warungkarluju? Kaaturlu kajilpa-ngalpa yampiyarla murrumurru-maninja-wangurlu, ngulaju nyarrparlulku kulalpa-jana yapaju miimii-nyangkarlalku jungarnirliji.

⁷ Marda kankulu panu-karirliji rampalmanngu-nyanyi kujarlangurlu, manu marda kankulu kuja wangka, “Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli yijardu-wangu wangkanja-kurra purda-nyangkarla, kujarlaju kajikalu manngu-nyanyi Kaatuju kuja-ka warrarda wangka junga ngalipa-piya-wangu. Ngula-jangkarluju kajikalurla pulka-pinyilki nyanungukuju. Nyarrpakulku kangalpa Kaaturlu punku-pajirni-juku ngalipaju?” ⁸ Nyarrpakulku kankulu warrarda manngu-nyanyi nyurrurlarluju kujarluju warntarlarluju? Nyarrpaku kankulu kujaju warrarda wangkami, “Tarnnga-jukurlipa warrarda majungka-jarrimi yungulu-ngalpa yapa ngalya-karirli nyanyi manu yungulurla nyanungurlulku pulka-pinyi Kaatukuju!” Kujanya kajulu nginji-wangka yapa-patu-kariji kujarna-jana nganta ngajulu Puurluju wangkaja yapakuju majungka-jarrinjarlakuju. Kula kujaju junga! Ngula-panuju kapu-jana Kaaturluju murrumurru-mani.

Ngana kula-ka yapaju jungarniji nyina Kaatukurlangurlaju kuruwarrirlaju

⁹ Nyarrparlulkurlipa manngu-nyanyi? Ngalipaju Juwu-patuju, ngurrju-nyayirni mayirlipa yangka Juwu-wangu-piya-wangu? Lawa! Yangkarna-nyarra nyurru wangkaja

ngalipa Juwu-patu yapa manu yali-patu Juwu-wangu-patu, ngulaju karlipa jurrku-juku jintajuku nyinami jintawarlayi-jiki. Nganangku-puka kulalpa-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla punku-jarrinja-kujakuju. ¹⁰ Nyarrparlurna nyampuju milya-pinyi jungaju? Ngulaju yangkajuku jurrku yimi Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Kula-ka jintarlangu nyinami jungarniji Kaatukurlangurlaju kuruwarrirlaju, lawa.

¹¹ Nganangku kula-ka milya-pinyi, manu nganangku kula karla warru nyanyi Kaatukuju.

¹² Yapajulurla jintawarlayi kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju. Kulalpa ngurrju nyinakarla, lawa! Kula-ka jintarlangu yapaju jungarniji nyinami, lawa!”*

¹³ Jinta-kariji-ka wita yimiji wangka yangkajuku jurrku-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka:

“Yapaju kalu waninjaju maju nyinami linjarrpa wita-wangu ngulaju milyipiya yangka kuja karla yapaku karrimi yirrarninjakulku nyurnukuju! Manu jalanyapa yapa-kurlanguju ngulaju linjarrpa wita-wangu-yijala kuja kalujana ngula-kurlurluju jalanyapa-kurlurluju yijardu-wangurlu yimirr-yinyi yapa-patukariji! Manu yimi nyanungu-nyangujangka lirra-jangka ngulaju linjarrpa

---

* **3:12** Nyangka Psalm 14.1-3, Ecclesiastes 7.20

- wita-wangu-yijala kula-nganta warna-piya-kurlangu mawiya-kurlu!”*
- 14 “Nyampurrarlu yapa-paturlu kalu-jana yurungku-ngarrirni yapa ngalya-kariji, manu kalu-jana nginji-wangka.”*
- 15 “Nyampujulu kulu-parnta-nyayirni yapa pinjanu!
- 16 Ngulaju kuja kalu nyarrpara-wana-puka yani, ngulangkuju kalu nyiyarningkijarra muku pirri-kijirni manu kalu-jana yapa ngalyakari warru murrumurru-mani!
- 17 Kula kalu-nyanu milya-pinyi nyarrpakuju nyinanjakuju pululukuju!”*
- 18 “Nyampurraju yapa kula kalurla Kaaturlangukuju lani-jarri, lawa!”*
- 19-20 Kujanya karlipa milya-pinyi ngaliparluju Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Nyanungurlunya-jana yungu Juwu-patukuju yungulu pinarrjarrinjarla nyinami jungarni manu yungulu purami jungarnirli nyampu kuruwarri. Kujarlaju kulalpa-nyanu nganangku-puka ngurrapajikarla nyampukuju kuruwarriki. Manu kaji nganangku-puka nyampu kuruwarri jungarnirli nganta purami, ngulaju ngula-juku. Kala kujawarnu kulalpa Kaaturluju jungarni-pajikarla, lawa. Kuruwarri Mujuju-kurlanguju, ngari kajana milki-wangkami kuja kalu majungkajarrimi. Ngulakunya ngari kajana milki-wangkami. Kujarlanya, Kaaturlu kajana miimii-nyanyi nyampurlaju kuruwarrirlaju yapaju,

* **3:13** Nyangka Psalm 5.9, Psalm 140.3

* **3:14** Nyangka Psalm

10.7 * **3:17** Nyangka Isaiah 59.7-8

* **3:18** Nyangka Psalm

36.1

manu kajana wangkami kuja kalu kuruwarri muku yampimi puranja-wangurlu.

Kaaturluju kyananu pina-kanyi yapaju nyanungu-kurralku

²¹⁻²² Jalangurlu kuruwarrirli Mujuju-kurlangurlu manu jarukungarduyu-paturlu, yimi-ngarrirni kangalpa nyarrparlu kuja kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirni. Ngulaju kula Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurlaju, lawa. Jalangurlu, Yimingki Ngurrjungku Jijaji Kiraji-kirlirli, yimi-ngarrirni kangalpa warrajarlu Kaatuju yangka kuja kyananu yapaju pina-kanyirni nyanungu-kurralku. Kaatuju yimiri kajana nyina ngulaju Juwu-wangu-paturlanguku, ngulaju kula Juwupatu-mipaku. Ngana-puka kuja karla wala nyina Jijaji Kirajiki, kujarlanya kyananu Kaaturluju pina-kanyirni yapaju. ²³ Panu-juku jintawarlayijiki yapaju karliparla wilji-jiki jurnta nyinami Kaatukuju kuja-purda-kari. Kula karlipa jintarlangu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina Kaatu-piyaju, lawa. ²⁴ Kala Kaatuju ngulaju yimiri-nyayirni kangalpa nyanunguju nyinami. Kujalparlipa wilji-juku nyinaja ngalipaju, ngulakuju-ngalpa yungu warntarri-nyayirni-wangu kuja-purda-karikiji. Nyanungurlu-ngalpa ngari kutu yungu warntarri-nyayirni-wanguju. Kuja Jijajilki palija watiya warntawarntarla, ngula-warnurluju-ngalpa jungarni-pajirninjarla yimirirli-jiki pina-kangurnu nyanungu-kurralku. Kangu-ngalpa yirdiyi-ngirli nyurru-warnu-ngurluju yangka-ngurluju kujalparlipa wilji-jiki

kuja-purda-kari ngula-wana yanurra pirijina-piya. Ngula-ngurluju, yirrarnu-ngalpa jingijingi jalangu-warnurlalku yirdiyirlaju, ngulangkaju yungurliparla nyinami jungarnilki. ²⁵ Junga kujaju. Kaaturluju yilyajarni Jijaji kuja-ngalpa palija ngalipakuju. Kuja nyanungu-nyangu yalyu karlija Kaatuku yawuru-maninjaku, ngula-jangkanya yungurliparla wala nyinami nyanunguku. Kujarlaju kula kangalpa kululku nyina Kaatuju. Kaaturlu-ngalpa yilyajarni Jijaji yungurlipa milya-pinyi Kaatu kuja kangalpa warrarda miimii-nyanyi jungarni-nyayirnirli. Kaatujulpa-jana warrarda nyinaja ngurrju-juku manu jungarni-juku yapakuju kujalpalu yangka yapa kuja-purda-kari majungka-jarrija, ngulakujulpa-jana nganyunganyu-wangu-juku manu murrumurru-maninja-wangu nyinaja. ²⁶ Kaaturluju yilyajarni Jijaji nyampu-kurra nguru-kurra yungurlipa milya-pinyi jalangurlu kuja kajana nyanungurlu yapa jungarnirli miimii-nyanyi. Kajilirla wala nyinami Jijajiki, ngulangka kajana Kaaturluju jungarni-pajirnilki yapaju. Kuja-warnuju karlipa milya-pinyi Kaatuju ngulaju jungarni-nyayirni manu yijardu-nyayirni.

²⁷ Yuwa! Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanurla pulka-pinyi jungarnirli nganta? Lawa kujakuju! Manu marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanu pulka-pinyi nganta kuja karlipa nganta purami kuruwarri Mujuju-kurlangu jungarnirli nganta? Lawa kujakuju!

Kuja karliparla Jijajiki wala nyinami, kujarlaju pulka-pinja-wangurlipa nyinami. ²⁸ Ngaliparluju karlipa milya-pinyi kuja karliparla wala nyinami Jijajiki, kujarlanya kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirnilki, ngulaju kula Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla, lawa. ²⁹⁻³⁰ Nyurrurlarluju marda kankulu rampal-manngu-nyanyi Kaatuju nganta-jana mayi Juwu-mipaku? Ngulaju kula kujaju junga! Kaatuju jinta-juku. Kujarlaju Kaatuju kajana nyina Juwu-wangu-paturlanguku. Kuja kalurla Juwu-patu wala nyina, Kaaturlu kajana jungarni-pajirnilki. Kala kuja kalurla Juwu-wangu-paturlangu wala-yijala nyina, jurrku-yijala kajana jungarni-pajirni. ³¹ Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi, manu kankulu wangkami, “Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku, ngulaju karlipa yampimi kuruwarri Mujuju-kurlangu.” Murnma-wiyirna-nyarra wangka, kujaju kula junga! Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku yijardu-nyayirni, kujarlunya karlipa purami Mujuju-kurlangu kuruwarriji yijardurlu-juku.

4

*Yungurliparla nyinami wala Kaatukuju
Yipuruyamu-piya ngalipaju*

¹ Ngarirna-nyarra wangkami-wiyi Yipuruyamukuju kuja kangalpa yangka nyanunguju warringiyi-nyanu-juku nyina ngalipakuju Juwu-patukuju. ²⁻³ Marda kankulu nyurrurlarlu rampal-manngu-nyanyi kuja yangka Yipuruyamu nganta jungarni-pajurnu

Kaaturlu ngulaju ngurrju-panu Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla? Junga-wangu kujaju. Kaji ngurrju nyinakarla Yipuruyamuju, kujarlaju kapu-nyanu ngurrju pajikarla. Lawa kujaju! Nyampunya-ka Payipulurlaju wangka Yipuruyamu-kurluju:

“Yipuruyamuju, Kaatukujulparla wala nyinaja nyanunguju. Kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu.”*

Kujarlanya, kujarla wangkaja Kaatuku, ngulaju kula-nyanu Yipuruyamurluju ngurrju-pajurnu ngurrjungkuju nganta.

⁴ Ngarirna-nyarra wita-wiyi yimi-ngarrirni nyampu-kurlu wati-kirli kuja karla warrki-jarrimi wati-kariki nyanungu-nyanguku wiriki. Kuja karla yaliki watiki nyampu wati-yijala warrki-jarri, ngulangkuju karla nyampukuju watiki talaju yinyi warrki-wanawana-mipa. Yali tala, ngulaju kula karla yinyi warntarri, lawa. Ngulajurla tala yaliki warrkiniki-juku ngulaku kuja karla warrki-jarri talakuju. Kajirla yalirli wiringki watingki wati-kariki warrkiniki jurnta mardarni tala, kujarlaju kajika warrkinir-lijji jinyijinyi-mani nyanunguku yungulparla yungkarla talaju. ⁵ Kaatu kula-ka wati wiri-piya nyinami, lawa. Yimiri-nyayirni-ka nyinami nyanunguju. Ngaliparlu kulalparlipa kuja-piyarlu Kaatu jinyijinyi-mantarla ngalipaku jungarni-pajirninjaku, lawa. Nyanungu-miparlu kajika-ngalpa kutu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Ngulakungarntiji

---

* **4:2-3** Nyangka Genesis 15.6

kamparru-wiyiji kajirliparla wala-wiyi nyinami nyanunguku.

⁶ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jungaju? Ngulaju kuja. Nyurru-wiyi kuja yirrarnu Payipulurla Kingi Tapitirli, ngulaju yirrarnu yimi yapa-kurluju yangka kuja-ka Kaaturlu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Nyampunya Tapitirliji yirrarnu:

⁷ “Kuja kajana Kaatuju yawuru-jarrimi yapaku majungka-jarrinja-warnuku, ngula-jangkaju yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja! ⁸ Kuja kalu yapa majungka-jarrimi, Kaaturluju kajana nyanyi kuja-kurraju, ngulaju kula-ngantaka pukungkalku pantipantirninjarla yirrarninja-yani kuja kalu majungka-jarrimi. Ngula-jangkaju, kuja kajana yangka yapa jungarni-pajirnilki yangkaju majungka-jarrinja-warnu, ngulakuju kajana mirrirninjarla wajawaja-jarrimilki Kaatuju warrarda manngu-nyanja-wangulku. Ngula-jangkaju, yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja!”*

Kujanya Tapitirliji yirrarnu.

⁹ Ngarirna-nyarra witalku-wiyi payirni yangkaku yapaku kuja kalu wardinyilki nyina yangkangka Tapiti-kirlangurla yimingkaju. Ngulaju mayi kalu wardinyiji Juwu-patumipa nyinami? Kala yangka Juwu-wangupatu, kuja-piya-yijala mayi kalu wardinyiyijala nyinami? Nyarrpa-ka wangka nyampuju

---

* 4:8 Nyangka Psalm 32.1-2

Payipulurlaju? Wangka kangalpa Yipuruyamu-
 kurluju kujalpa nyinaja kamparru-wiyi ngarrka-
 kijirninja-wangu-wiyi Juwu-jarrinja-wangu-wiyi.
 Ngulajulparla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya
 Kaaturluju jungarni-pajurnu Juwu-wangu-wiyi-
 juku. ¹⁰ Nyangurla nyampuju Yipuruyamu
 Kaaturluju jungarni-pajurnu? Juwu-wangu-
 juku mayi ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi-
 jiki? Ngaka marda Juwu-jarrinja-warnulku
 mayi jungarni-pajurnu ngarrka-kijirninja-
 warnulku? Lawa. Ngulaju karlipa milya-
 pinyi kamparru-wiyi-jiki Kaaturluju jungarni-
 pajurnu ngulaju Juwu-wangu-wiyi-jiki ngarrka-
 kijirninja-wangu-juku. ¹¹ Yangka kuja Kaaturlu
 jungarni-pajurnu Yipuruyamu ngarrka-
 kijirninja-wangu-wiyi Juwu-wangu-wiyi, ngula-
 jangkaju wangkajalkurla Yipuruyamukuju
 Kaatuju yungu jinta-karirli ngarrka-kijirni
 Juwu-kardalku. Junga-juku, Yipuruyamuju
 ngarrka-kujurnu jinta-karirlilki, ngula-
 jangkaju yungulu yapangkaju milya-pinyilki
 Yipuruyamuju kujalparla wala-nyayirni
 nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju.
 Kujarlaju jalangurlanguju Kaatu-kurlangurla
 warlaljarla wungu-warnurla, junga-nyayirni
 kangalpa nyinami Yipuruyamuju warringiyi-
 nyanu-juku ngalipakuju yangkakuju kuja
 karliparla Kaatukuju wala-nyayirni nyinami
 jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-piya-yijala,
 Yipuruyamuju kajana nyinami warringiyi-
 nyanu-juku Juwu-wangu-paturlangukuju.
¹² Juwu-paturluju jalanguju, jungangku kalu
 manngu-nyanyi Yipuruyamuju ngulaju-jana

warringiyi-nyanu-juku. Ngulangkuju Juwu-watirli, ngarrki-kijirni-juku kalu-nyanu. Kala kula kajana kujarlaju wala-wanguju jungarni-pajirni Kaaturluju, lawa. Kala kajilirla wala-nyayirni nyinami Juwu-patu Yipuruyamu-piya, ngulakunya-jana yijarduju warringiyi-nyanuju Kaatu-kurlangurlaju wungu-warnurlaju warlaljarlaju.

Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu nguru ngali-paku ngana yangka kuja karla wala nyinami

¹³ Kaatuju-jana wangkaja Yipuruyamuku manu kurdukurdu nyanungu-nyanguku yungu-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurujarraranypa nyanungurraku. Ngulaju kularla jangku-pungu yangka kujalpa nganta kuruwarri nyanungu-nyangu puraja jungarnirli, lawa. Yungurla nguruju kujalparla Yipuruyamuju wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-mipa-jangkakunyarla jangku-pungu.

¹⁴ Jalanguju kula kajana Kaaturluju jangku-pinyi nguruju yapakuju yangka kuja kalu nganta kuruwarri nyanungu-nyangu purami jungarnirli nganta, lawa. Kajilpa-jana Kaaturlu jangku-pungkarla nguruju yangka-patuku wala nyinanja-wangu-patukuju, ngulaju ngari marda kajikarliparla walaju jamulu nyina. Kula yijardu kujaju. Ngari kajana jangku-pinyi Kaaturluju yapaku yangka kuja kalurla wala nyina. ¹⁵ Kaji nganangku-puka yampimi Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-wangurlu, ngulakuju karla Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni. Kala kajilparla Mujuju-kurlangu kuruwarriji jurnta

lawa-jarriyarla, ngulaju kulalpa nyarrparlu yampiyarla kuruwarriji, lawa. Ngulaju ngulajuku. Kajirla yapa wala-juku nyina Kaatuku, ngulakuju kapurla wangkami Yipuruyamu-piyaku.

¹⁶ Nganangku kulalpa jinyijinyi-mantarla Kaatuju nyiyarlangukuju yinjakuju, lawa. Kaatuju kangalpa yimiri nyinami yapakuju, ngulangkuju ngari kangalpa nyiyarningkijarra ngurrju kutu yinyi warntarrilki. Yipuruyamuju junga-nyayirni-ngalpa warringiyi-nyanu ngalipakuju. Kaaturluju kangalpa wangkami yapakuju jintawarlayiki-jiki kuja karliparla wala nyina Yipuruyamu-piya. Yali warntarri ngulaju kula-jana yangkaku yapaku kuja kalu Mujuju-kurlangu nganta kuruwarri mardarni, lawa. Panuku-juku-ngalpa jintawarlayiki-juku yapakuju kuja karliparla wala nyina ngaliparlangu Yipuruyamu-piya.

¹⁷ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jungaju? Ngulaju kuja. Nyampuju yangka-juku jurrku-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka:

“Kapurla marlaja nyina Yipuruyamuju Kaatukuju ngulaju warringiyi-nyanu-nyayirni ngalipakuju panuku-juku ngurujarraranyparlaku.”*

Nyampunyarla wangkaja Yipuruyamukuju kujalparla nyanungu wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju. Kaaturlu jintangku kajana nyurnu-warnuju milyi-jangkaju wankaru-maninjarla yakarra-mani, manu-ka nyiyarningkijarra ngari

---

* **4:17** Nyangka Genesis 17.5

lawa-jangkaju ngurrju-mani. ¹⁸⁻²⁰ Ngulaju junga-nyayirni! Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi yangkaju yimi Yipuruyamukurlu. Nyampunyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju, “Nyuntuju kapunpa-jana warringiyi-nyanu-juku nyina yapakuju panu-jarlu-nyayirniki.”* Yipuruyamuju jarlu-pardu-nyayirnilpa nyinaja, ngulakujurla wantaju karrija 100-pala. Nyanungurlujulpa-nyanu milya-pungu palinjakungarntilki ngulaju kurdu-wangu-juku. Manulpa milya-pungu nyanungu-parnta karntaju Jiira, ngulajulpa muturnalku nyinaja, kula nyarrpalku palkakupalangu-jarriyarla. Ngulaju ngula-juku. Yipuruyamuju kularla kapuru nyinaja Kaatukuju, ngulajulparla wala-juku nyinaja yangkaju kujarla janguk-pungu kurdukurdu panu-jarlu-nyayirni. Kujalparla wala-juku nyinaja Kaatukuju, ngula-jangkaju Kaaturluju yarda pirrjirdi-manu-nyayirni Yipuruyamuju, ngulakuju Yipuruyamurluju pulka-pungulparlajinta. Jalan-guju junga-nyayirni kangalpa Yipuruyamuju warringiyi-nyanu-juku nyinami panuku-juku warrukirdikirdiki ngurujarraranyparlakuju.

²¹ Yipuruyamuju kulalparla kapuru nyinaja Kaatukuju. Milya-pungulpa kapurla kurdukurdu panu-juku yinyi jarlu-pardukuju.

²² Kaaturlujulpa milya-pungu Yipuruyamuju kujalparla wala nyinaja. Kujarlanya jungarnipajurnu Yipuruyamuju Kaaturluju.* ²³ Ngulaju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurlaju.

* **4:18-20** Nyangka Genesis 15.5

* **4:22** Nyangka Genesis 15.6

Ngulaju kula Yipuruyamu-mipa-kurlu.
²⁴ Ngaliparlanguku-ngalpa nyampuju yimi.
 Kuja karliparla wala nyina Kaatuku, kuja
 ngulangkuju Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri wankaru-
 maninjarla yakarra-manu, ngulangkunya
 kangalpa jungarni-pajirni. ²⁵ Kaaturlu yilyajarni
 Jijaji nyampu-kurraju nguru-kurra ngulaju
 yungu-ngalpa kunka-pardi ngalipaku wilji-
 jangkaku. Ngula-jangkaju Jijajiji wankaru-
 maninjarla yakarra-manu, ngula-jangkarluju
 yungu-nyanu ngalipaju pina-kanyirni nyanungu-
 kurralku.

5

*Nyarrparlu kangalpa Kaaturlu jungarni-
 pajirni?*

¹ Kuja karliparla yangka wala nyinami
 Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki, Kaaturluju
 kangalpa jungarni-pajirni. Jijaji kuja-ngalpa
 kunka-pardija yangka watiya warntawarntarla,
 kujarlaju Kaatuju kangalpa miyaluju ngurrju-
 nyayirni nyinami. ² Kuja karliparla Jijaji
 Kirajiki walalku nyinami, ngula-warnurlaju
 Kaatuju karlipa milya-pinyi yimirilki kuja
 karliparla nyinami nyanungukuju. Ngalipaju
 karlipa wardinyi-nyayirni nyina, manu
 karliparla pardarni yangkakuju nguru-nyayirni-
 wanguku, ngulangkaju kapu-ngalpa jirnganja
 nyinami Kaatuju yartarnarri wiri-jarlu-kurluju
 nyanungu-piyakulku. ³ Ngulaju kula nyampu-
 warnu-miparla kuja karliparla wardinyirliji
 pulka-pinyi Kaatukuju. Kala kuja kangalpa

nyiyarlangu maju rdipimi, ngularlangurlanya karliparla wardinyiji nyinami. Kuja kangalpa nyiyarlangu maju rdipimi, ngula-pururlanguju karlipa purami-juku ngampurrparlu-juku Jijajiji. ⁴ Kuja karlipa Jijaji warrarda purami maju-puruju wuurnpa-pururlanguju, ngulangkuju karlipa Kaatuju miyaluju raa-pinyi-nyayirni nyanunguju. Kuja karlipa milya-pinyi Kaatuju yangka miyalu raa-pinjawarnuju, ngulaju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirranganja nyina tarnnga-juku. ⁵ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yungu Pirlirpa nyanungu-nyanguju ngalipakuju. Ngula-ka Pirlirpa nyina kaninjarni ngalipa-nyangurla palkangka, kujanya kangalpa yulkami Kaatuju. Ngula-warnuju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirranganja nyina tarnnga-juku. Ngulangkuju kula-ngalpa wajawaja-maninjarla yampimi.

⁶ Yangka kamparru-wiyi kujarlipa nyinaja rampaku-nyayirni manu wiljinyayirni, kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju. Ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjakuju.

⁷⁻⁸ Nyurrurlarlulu manngu-nyangka nyarrpa kangalpa Kaatu yulkami-nyayirni! Nyampurla ngurungka kajilpa yapa ngana nyinayarla jungarni, nganarla ngulakuju palimi yapa jinta-karikiji kunkaju? Kulalparla nganalku paliyarla! Kala yali yapa kajilpa ngurrju-nyayirni nyinayarla, marda yapa jinta-kari kajikarla kunka-pardinjarla palimi yangkakuju ngurrjuku yapaku. Kala ngalipa, kujalparlipa

maju kuja-purda-kari nyinaja wilji-nyayirni-wiyi, ngula-warnurlanya yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjarla palinjakuju!

⁹ Wita-wiyirna-nyarra milki-wangka yangka-juku jurrku-juku nyarrpa kangalpa Kaatuju yulkami-nyayirni ngalipakuju! Jijaji Kiraji palija-ngalpa kunka ngalipakuju watiya warntawarntarlaju. Yalyu-ngalpa karlija yalirla, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarnipajurnu. Ngula-warnuju kula kangalpa kululku nyina, lawa. ¹⁰ Nyarrparlalpa-ngalpa Kaatuju kulu-wiyi kamparruju nyinaja? Ngulaju kujalparlipa kuja-purda-kari wurnturu-juku nyinaja, manu kujalparliparla Kaatukuju nyurunyuru-jarrija-wiyi. Kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju, ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunkapardinjakuju, ngulangkuju yungu-ngalpa pina-kanyirni nyanungu-nyangu-kurralku wungu-warnulku. Kuja karliparla Kaatuku wungu-warnulku jirrnganja nyinami, manu yangka kuja karla Jijajirlangu jirrnganja nyina wankarulku, kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa jirrnganja nyinami Kaatuju nyanungu-nyangurla. ¹¹ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yilyajarni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kuja-ngalpa ngulangkuju pina-kangurnu Kaatu-kurlangu-kurraju wungu-warnulku. Kujarlanya karliparla wardinyirliji pulka-pinyi.

Yatumu-kurlu manu Jijaji Kiraji-kirli

¹² Yungurna-nyarra wangkami yangka-kurlu kamparru-warnu-kurlu wati-kirli yirdi-

kirliji Yatumu-kurlu. Yatumu kuja wilji-jarrija, ngula-warnunya nyanunguju palija. Kujarlanya karlipa ngalipaju jintawarlayi-jiki wilji-jarrinja-yani manu kapurlipa ngula-warnuju muku palimi. ¹³ Yangka kujarla Mujujuku kuruwarri yungu Kaaturlu, ngula-wangurla-wiyi yapajulpalu wilji-jiki majungka-jarrija. Mujuju-wangurla-wiyi kula Kaaturluju pantipantirninjarla yirrarnu pukungkaju nyampurraju kujalpalu majungka-jarrija, lawa. ¹⁴ Ngula-puru-malku yapajulpalu muku-juku palinja-yanu Yatumu-jangkarla Mujujukungarntiji. Mardalpalurla wilji-jarrija-juku Kaatukuju yangka Yatumu-piya, mardalpalu majungka-jarrija-juku Yatumu-piya-wangu. Kala wurru-jukulpalu yapaju palinja-yanu Yatumu-piya-juku.

Nyarrparna-nyarra milki-wangkami nyurrurlakuju? Ngulaju kuja. Yatumu kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Jijaji Kiraji-wangurla-wiyi, ngulalpa nyinaja nyanungu-piya-karrikarri-jiki. ¹⁵ Kala nyanunguju wilji-jarrinjarla palija Yatumuju. Ngula-warnurlanya kapurlipa ngaliparlanguju palimi. Kajilpa-ngalpa Kaatuju yimiri-wangu jurnta nyinayarla ngalipaku, ngulaju kajika-ngalpa yampimi muurl-mardarninja-wangurlu. Kala Kaatuju ngulaju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyanunguju nyinami, ngula-jangkarlaju-ngalpa yangka Jijaji yilyajarni ngalipakuju warntarri-nyayirni-wanguju. Jalanguju yapa panu-jarlu-nyayirni kalurla yapaju wala-nyayirni nyina Jijajikiji kuja kangalpa nyanunguju

yimiri-nyayirni nyinami. ¹⁶ Yuwayi, yangka Yatumu ngulaju kula Jijaji-piya, lawa. Kala yangka Jijaji ngulaju Kaatu-kurlangu warntarri-nyayirni-wangu-ngalpa ngalipakuju. Yatumu kuja wilji-jarrija kamparru-warnu, ngulaju Kaaturluju kurnta-maninjarla maju-manulku. Ngaliparlangu yapa karlipa warrarda wilji-jarrinja-yani. Kala Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardinjarla palija watiya warntawarntarla ngalipakuju, kujarlanya kyanu Kaaturluju pina-kanyirni nyanungu-kurralku. ¹⁷ Kuja Yatumu wilji-jarrija, kula-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla majungka-jarrinja-kujakuju. Punkungku wiljingki yapaju-jana karlirr-kangu yunjumu-karilki nyampurla warrukirdikirdirla ngurujarraranyparla, ngulajulpalu yapaju muku palija. Ngulaju jalanguju kajana Jijajirliji warla-pajirni karlirr-yaninja-kujakuju, manu kajana yapaju muurl-mardarni palinja-kujakuju. Kaatu kangalpa yulkami-nyayirni. Yangka kuja-ngalpa Jijaji kunka-pardinjarla palija, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Jalanguju kajirliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju kujarlaju karlipa wankaru nyinami. Kula-ngalpa nyiyarlu pinyi!

¹⁸ Yangka kuja Yatumu wilji-jarrija kamparru-wiyi, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturluju kurntaku ngurrju-mantarla manu maju-mantarla. Kuja-kujakuju Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardija jintaku, ngula-warnu-nyanu Kaaturluju jungarni-pajirninjarla pina-kangulku ngalipaju yungu-ngalpa ngakaju jirrnganja nyinami tarnnga-juku.

¹⁹ Yatumurlu jintangkuju wirri-pungu Kaatuju.

Kuja-warnurlaju yapa panulkulurla rdurrjurnu majungka-jarrinjakuju. Kala ngakalku, Jija-jirlilki linpangkujju purda-nyangu Kaatuju kuja watiya warntawarnta-kurra yanu ngalipaku kunka-pardinjaku. Kujarlaju karliparla jungarni nyinami nyanunguku.

²⁰ Nyiyakurla yungu Mujujukuju kuruwarriji nyanungu-nyanguju Kaaturluju? Kujarla yali kuruwarri yungu, ngulaju yungurlipa-nyanu milya-pinyi punkuju wilji-juku. Kuruwarri-kirlirli kangalpa warntarla-pajirni. Ngulaju ngula-juku! Ngula-puruju Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyina! ²¹ Kamparru-wiyiji, yapajulpalu muku palija maju-warnurlaju majungka-jarrinja-warnuju. Kala jalanguju ngulaju kangalpa Kaatuju yimiri-jiki nyina ngalipakuju. Kuja-ngalpa Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri kunka-pardinjarla palija ngalipaku, ngulangkaju Kaaturlu-nyanu jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu yungurliparla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku.

6

Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku

¹ Wurra, ngarirna-nyarra wita-wiyi payirni. Mayirlipa tarnnga-juku majungka-jarrinja-yani kujaju yungu-ngalpa Kaatuju nyina maya-kari maya-kari yimiri-jiki? Nyarrpa kankulu nyurrurlarluju manngu-nyanyi? ²⁻⁴ Karrimirra kujaju! Mardankulu wajawaja-manu yangka kujankulu papitaji-jarrija, nyiyaku ngulaju?

Wurra ngarirna-nyarra milki-wangkami. Ngana-puka kuja-ka papitaji-jarrimi, ngulaju yapa-ka Jijaji-piya-jarrilki. Kujarlipa papitaji-jarrija, ngulaju-ngalpa jirrnganja palija, manu-ngalpa jirrnganja yukaja milyi-kirra. Kujarlaju, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa papitaji-jarrija, kuja-jangkajurlipa pina-wankaru-jarrija Jijaji-piya-yijala. Ngulaju wankaru-jarrijarlipa yungurliparla jungarni nyinami Kaatukuju. Kuja Jijaji-wiyi wankaru-maninjarla yakarra-manu pina yartarnarri wiri-jarlu-kurlurlu Kaaturluju, ngula-warnurlaju Kaaturluju-ngalpa pina-wankaru-manu Jijaji-piya-yijala, kujarlaju nyiyakurlipa warrarda majungka-jarrinja-yani?

⁵ Yangka kujarlipa papitaji-jarrija, ngula-jurlipa Jijaji-piya-jarrija, manu-ngalpa jirrnganja palija ngalipaku. Kujarlaju, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnuju yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kiraji. ⁶⁻⁷ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, warrardalparlipa majungka-jarrija kuja-purda-kari, manu kularlipa-nyanu kujaju warla-pajikarla ngaliparluju. Nyampunya karlipa milya-pinyi: Nganaku-puka kuja karla jirrnganja palimi Jijajiji, ngulaju kulalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa Kirijini-jarrija, ngulaju-ngalpa ngaliparlanguku jirrnganja waraly-karrija Jijajiji, ngulanganya-ngalpa jirrnganja palija. Ku-

jarlaju karlipa-nyanu warla-pajirni ngaliparlaju majungka-jarrinja-kujakuju.

⁸ Yuwayi, kujaju junga! Jijaji Kiraji-ngalpa jirrnganja palija watiya warntawarntarlaju. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa Kaaturlaju wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnuju yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kirajiji.

⁹ Milya-pinyi karlipa Jijaji Kirajiji ngulaju kula palimilki. Palija-jala, ngula-jangkaju Kaaturlaju pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu. Ngula-jangkaju, kula nyiyarlulku pinyi, lawa!

¹⁰ Kuja Jijaji Kiraji palija, ngulaju jintaku-juku-ngalpa kunka-pardija ngalipakuju. Kuja palija, ngulaju kulalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Jalanguju wankaru-juku-ka nyinami, ngulaju karla nyinami Kaatukulku.

¹¹ Nyurrurlarlujulu manngu-nyangka kujanya: “Ngalipaku-ngalpa jirrnganja palija Jijaji Kiraji, kujarlaju kulalpa-ngalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku, ngulakunya karliparla marlaja nyinami wankaru-nyayirni. Kujarlaju, nyinamirlijarla Kaatukulku majungka-jarrinja-wangu!” Kujanyalpankulu manngu-nyangkarla!

¹² Marda kankulu panu-karirli manngu-nyanyi-juku majungka-jarrinjaku wita-kari wita-kariji. Karrimirra kujaju! Kulalpa-nyarra nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjaku, lawa. Kala kulankulu nyinami tarnnga nyampurla walyangka. Kujarlaju warla-pajikalunya nyurrurlarlaju punku-kujakuju

manngu-nyanja-kujakuju! ¹³ Marda nyurrurla yungunkulu manngu-nyanjarla majungka-jarrimi nyiyarlangurla. Kuja-kujakujulu-nyanu warla-pajika! Kaaturluju-nyarra yakarra-manu palinja-warnuju wankarulku Jijaji-piyaju, kujarlajulu-nyanu yungka nyurrurlarlu Kaatu-kurralku. Yungkalu-nyanu wanapi-jiki nyurrurlarluju nyanungu-kurralku Kaatu-kurra yungunkulurla jungarni-nyayirni nyina ngula-jangkaju. ¹⁴ Manngu-nyangkalu nyurrurlarluju nyampuju: Mujuju-kurlanguju kuruwarriji kula kanyarra ngula wiriji nyina, lawa. Kaatu kanyarra wiriji nyina, manu kanyarra yimiriji Kaatu-mipa nyinami nyurrurlakuju. Kujarlajulu-nyanu nyurrurlarlangurlu warla-pajika majungka-jarrinja-kujakuju.

Ngalipajurliparla pirijina-piya Kaatukuju jungarnikiji nyinanjakuju

¹⁵ Nyarrpa-ka nyampuju kujaju wangka jaru wiriji? Marda kankulu nyurrurlarluju panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujanya: “Kaaturluju-nyanu yimiri-nyayirnirli pina-kangurnu ngalipa nyanungu-nyangu-kurra. Jalanguju kula kangalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji wiri nyina. Yampimirlipa! Mardarlipa ngalipaju ngari kutu majungka-jarrinja-yani!” Kujaju karrimirra, manngu-nyanja-wangu! ¹⁶ Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala yangkaju kuja kalu yapa nyina pirijina rdakungka. Ngulangkuju pirijina-paturlu kalu-jana purda-nyanyi yangka-juku

yurruknyu-patuju ngula yangka kuja kalu-
 jana nyarrpa marda wangka pirijina-patukuju.
 Kajinkili warrarda manngu-nyanyi kujarlu
 majungka-jarrinjakungarntirli warla-pajirninja-
 wangurlu, ngulaju kapunkulu palimi Kaatu-
 wangu-juku. Ngulajunkulu yangkarra-piya
 pirijina-piya kuja kankulu warrarda purda-
 nyanyi majungka-jarrinjaku-juku. Kala kajinkili
 Kaatu-mipa purda-nyanyi manu nyinami
 jungarni, ngulaju kapunkulurla pirijina-piya-
 yijala nyina Kaatukulku. ¹⁷ Nyurrurlarluju
 kalankulu yangka-juku warrarda puraja punku-
 juku pirijina-piyarlu. Kujankulu yangka Yimi
 Ngurrju kamparru-wiyi linpangku purda-
 nyangu manu pinarri-jarrija, ngulajunkulu
 puraja Yimi Ngurrju ngurrjungku. Kujarlanya
 karnarla pulka-pinyi Kaatukuju! ¹⁸ Jalangu,
 nyurrurlarluju kula kankulu warrarda
 pura yangkaju punku pirijina-piyarlulku.
 Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punku-
 kujaku pina-kangurnu nyanungu-nyangu-
 kurralku. Jalanguju kankulurla nyina
 pirijinalku Kaatukuju, manu kankulurla
 nyinami jungarnilki. Kujarlangurlanya karnarla
 ngajuju pulka-pinyi Kaatukuju!

¹⁹ Nyurrurlajunkulu Kirijini-patu, kala wita-
 mipa-juku kankulu milya-pinyi. Kujarlanya
 karna-nyarra yirriyirri wangka ngula-warnurlu
 yungunkulu purda-nyanyi. Nyurrurlarlu
 kalankulu warrarda manngu-nyangu warntarla-
 jarrinjaku nyiyarningkijarrarlaku. Manu
 kulankulu-nyanu putaputa warla-pajurnu,
 lawa. Ngarinkili kutu warntarla-jarrija

nyiyarningkijarrarlaju. Kala jalanguju, nyinakalurla jungarni Kaatu-mipaku ngulaju yungu-nyarra ngula-jangka jungarni-mani nyanungu-piyalku. ²⁰ Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu pirijina-piya, kujarlaju kula-nyarra nganangku ngarrurnu Kaatukuju yimiri-maninjakuju, lawa. ²¹ Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu, nyiya-nyarra ngurrjuju rdipija kujarlakuju? Lawa! Kurnta-jarrilki kankulunyaanu jalanguju yangka-jangkaju kujarlaju. Kajinkili kuja-juku warrarda majungka-jarrinjantarla, kapunkulu paliyarla ngulaju Kaatu-wangu-juku. ²² Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punku-kujaku pina-kangurnu nyurrurlaju. Ngula-warnunya jalanguju kankulurla nyina pirijina Kaatukulku, manu kankulurla nyinami jungarnilki. Kujarlanya kankulurla jungarni-jarrinja-yani, manu ngakaju kapunkulurla wankaru tarnngalku jirrnganja nyinami Kaatukuju. ²³ Ngana-puka kuja-ka majungka-jarri-jiki, ngula-wanawana kapu yapaju palimi Kaatu-wangu-juku. Kala Kaaturluju kangalpa yinyi warntarri-nyayirni-wangu ngalipakuju Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri. Ngula-jangkanya kapurliparla jirrnganja nyinami wankaru tarnnga-juku.

7

Pirlirra Kaatu-kurlangu kangalpa nyina wiriji

1-2 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-wati, kajilparlipa yampiyarla Mujuju-kurlangu kuruarri, ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruarriji. Ngulaju kula kajana wiri nguna nyurnukuju milyingkakuju, lawa. Ngari kajana ngulaju wankaru-mipaku wiriji nguna ngana kuja-ka wankaru nyinami. Purda-nyangkajulu! Yungurna-nyarra wita wangkami karnta-kurlu yupukarra-kurlu yungunkulu milya-pinyi-nyayirnilki Mujuju-kurlangu kuruarri. Nyarrpa-ka wangka nyampuju Mujuju-kurlangu kuruarriji karnta-kurluju yangka kuja-ka yupukarrarla nyina wati-kirli kali-nyanu-kurlu palka-kurlu? Ngulaju kangalpa wangka kuja-ka palka-kurlu kali-nyanu-kurlu nyina karnta, ngulaju karla wiri nyina karntakuju. Kulalpa yampinjarla yantarla wati-kari-kirraju, lawa. Kajilpa kali-puka-jarriyarla karnta, ngulakuju karla wangka kuruarriji yantarlalkulpa wati-kari-kirraju. Kula karla yaliji karnta nyinami nyanungukulku yangkaku kamparru-warnukuju nyurnukuju, lawa. ³⁻⁴ Kala kaji yaliki karntaku kali-nyanu wankaru-juku nyinami, ngulaku kajilparla jurnta yantarla karnta wankaruku wati-kari-kirraju, ngulaju kajikalu kalykuru-pajirni karnta yinyaju.

Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlaju yangka karnta kali-puka-piya. Yangka nyurnu nyanungu-nyanguku karntakuju, kula karla kali-nyanuju wiri-jiki nyinami karntaku nyanungu-parntaku, lawa. Jalanguju, kuja-piya-yijala kula kanyarra

Mujuju-kurlangu kuruwarriji wiri-jiki nguna nyurrurlarlanguku, lawa. Kajilpankulu yampiyarla, ngulaju ngula-juku. Yangka kuja Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, ngula-jangka yangka kuja palinja-warnu wankaru-maninjarla yakarra-manu Kaaturluju, kujarlanya yungurliparla jungarnilki nyinami Kaatukuju manu yungurliparla warcki-jarrimi.⁵ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi kujalparlipa nyinaja, ngulaju ngalipa-miparlulparlipa-nyanu manngu-nyangu punku-jarrinjakungarntirliji. Nyampuju nyurru-warnu kuruwarri, wangkajalpa-ngalpa ngalipakuju yungurlipa yampiyarla nyampurra punkuju warntarlaju. Kala wurrangku-jukulparlipa-jana warrarda manngu-nyangu maya-kari maya-karirli-jiki. Kajirlipa warrarda majungka-jarrinantarla-juku, ngula-jangkaju kapurlipa paliyarla Kaatu-wangu-juku.⁶ Jalanguju yangkaju kuruwarri nyurru-warnu, ngulaju kula kangalpa yarda ngunami wirilki yangkaju kuja Mujujurlu pantipantirninjarla yirrarnu pipangka, lawa. Yangkangku kuruwarrirli kala-ngalpa warrarda putaputa jinyijinyi-manu ngalipaju pirijina-piya-wiyiji. Jalanguju karlipa nyinami nyurnu-patu-piyalku, ngulakuju kula kangalpa yarda ngunami wirilki kuruwarriji, lawa. Nyurru-juku-ngalpa yungu Pirlirrupa nyanungu-nyangu Kaaturluju, ngulalkunya kangalpa wiriji nyina Pirlirrpaju.

Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngurrju-jala-ngalpa ngalipakuju

7 Nyarrpa-wiyi kangalpa wangka nyampuju yimi kuja karna-nyarra ngaju yimi-ngarrirni nyampurlaju pipangka? Maju mayi-ngalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngalipakuju? Lawa, karrimirra kujaju! Kajirnarla ngurrrpa ngaju-wiyi nyinayarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, kujarlaju kularna marda milya-pungkarla nyiya-kari nyiya-kariji punkuju. Nyampuju yungurna-nyarra milki-wangkami yirriyirri. Purda-nyangkajulu! Mujuju-kurlangu kuruwarri kangalpa wangkami ngalipakuju yungurlipa jalajala-wangu nyina nyiya-kujakurlangu yapa jinta-kari-kirlangu-kujakuju kuja karla ngunami.* Kajirla lawa karriyarla Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji, ngula-wangurlaju marda kapurna ngari kutu kangkarla nyiyarlanguju yapa jinta-kari-kirlanguju purlurlparlu. Kapurna marda ngurrrpaju muwarnku-juku nyinayarla purlurlpa-wangu-juku. 8 Kajirla lawa karriyarla Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji, nganangku kulaju marda kurnta-ngarrikarla rdilyki-pinjawarnuju kuruwarri-jangkaju. Kala kujarna purda-nyangu yali Mujuju-kurlangu kuruwarri purlurlpa-wanguku nyinanjaku, ngulangkuju kuruwarrirli kulaju warla-pajurnu purlurlpajarrinja-kujaku, lawa. Ngarijilparna mangunyanjarla maya-kari maya-kari purlurlpajarrinja-yanu nyiya-kari nyiya-karikiji yapa jinta-kari-kirlangukuju. 9-10 Kamparru-wiyi, kujalparna ngurrrpa-wiyi nyinaja kuruwarriki

---

* 7:7 Nyangka Exodus 20.17, Deuteronomy 5.21

Mujuju-kurlanguku, ngajujulparna nyinaja wankaru nganta. Kujarna purda-nyangu kuruwarri Mujuju-kurlangu, rampal-manngu-nyangurna ngula kuruwarrirli ngantaju ngurrju-mantarla yijardu-nyayirni nyinanjaku Kaatu-kurlu. Kala lawa. Ngula-jangka, rdirri-yungurna mayaku-juku pungkungka-jarrinjaku nyiyarningkijarrarlakuju. Ngajuju kapurna paliyarla Kaatu-wangu. ¹¹ Yaliji kuruwarrilpaju wangkaja yungurna yampimi nyiya-kari nyiya-kariji punkuju. Ngajulparna rampal-manngu-nyangu kapurnarla nganta wankaru-juku marlaja nyinakarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, kala lawa. Kala kujarna Mujuju-kurlangu kuruwarri purda-nyangu, ngulakujurnarla marlaja majungka-jarrinja-yanu maya-kari maya-kari, kujarlanya majungka-jarrinjarla kapurna paliyarla Kaatu-wangu-juku.

¹² Nyarrpa-ka wangka nyampuju yimi ngaju-nyangu? Ngulaju kuja-ka wangkami: Kuruwarri kuja pantipantirninjarla yirrarnu Mujujurluju pipangkaju, ngulaju tarruku, jungarni manu ngurrju. ¹³ Marda kankulu rampal-manngu-nyanyi-jiki Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, marda kankulu kujanya wangka, “Marda Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji kapurla marlaja paliyarla Puurluju Kaatu-wangu-juku?” Kujaju kula junga! Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngurrju, ngulangkuju kangalpa yimi-ngarrirni punku-kariki punku-karikiji ngulaju yungurlipa yampimi ngawungawuju. Ngulakunya kapurnarla punku-kari punku-

karikiji marlaja paliyarla Kaatu-wangu-juku.

*Juju-kurlangu-piya-kurlu punku-nyayirni-kirli
yapa-kurlangurla nginyinginyirla-kurlu*

¹⁴ Ngaliparlaju karlipa milya-pinyi yangkaju yali Mujuju-kurlangu kuruwarri ngulajurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku. Ngaju-nyangu palkaju-jana nyiya-kari nyiya-kariki punku-watiki. Tarnngangkaju puta karnaju warlapajirni ngajulurlaju nyampurra-kujakuju punku-kujaku nyiya-kari nyiya-kari-kijakuju, lawa-juku. ¹⁵ Puta karnaju milya-pinyi ngajuju. Ngampurrpa-jala karnarla puta nyinami jungarni-jala Kaatukuju, kala tarnngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Manu karna-jana nyurunyuru-jarri-jala punkukuju, kala tarnngangkaju maya-kari maya-kari wurra-juku karna pina majungka-jarrimi. ¹⁶ Kuja karna pina majungka-jarrimi, kuja-puruju karna-jana nyurunyuru-jarri punku-kari punku-karikiji nyiyarningkijarrakuju. Kujarlaju karnarla ngungkurr-nyina Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji ngulaju ngurrjuku-juku. ¹⁷ Kujaju kula karna ngaju-mipa majungka-jarrimi. Kala nyampurrakunya karna-jana punku-kari punku-kariki marlaja majungka-jarrimi, nyampurraju punkuju kuja kalu marda ngaju-nyangurla palkangka nyinami. ¹⁸ Ngampurrpa-jala karnarla puta nyinami jungarni-jala Kaatukuju, kala tarnngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Kujarlaju, milya-pinyi karnaju kaninjarniji ngawu-nyayirni. ¹⁹ Puta karna nyina jungarni-jala, kala lawa. Wurra-juku

karna majungka-jarrimi. Ngajuju karnaju puta warla-pajirni-jala, kala lawa. Tarnngangkaju karna ngari kutu majungka-jarri warrarda.
²⁰ Kuja karna yangka majungka-jarri, nyiyarlu mayi punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu palkangkarluju jinyijinyi-mani pina majungka-jarrinjakuju.

²¹ Kujanya karna ngajuju manngu-nyanyi: Ngajuju yungurna nyina jungarni-jala, kala-ngarra nyiyarlu punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu kapakapa-maninjarla warla-pajirni jungarni-kijakuju nyinanja-kujakuju.

²² Yijardu-jala karnarla kanunjunanyumpa yulkami Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji ngaju-nyangurlaju. ²³ Kala lawa, kulalparna jungarnirli purayarla. Nyiyarlu mayi kaji kaninjarnirliji ngaju-nyangurlarluju nginyinginyirlarluju putaputa warla-pajirni Kaatu-kurlangu-kujakuju kuruwarr-kijakuju. Nyiya mayi yaliji kuruwarr punku-nyayirni ngaju-nyangurlaju nginyinginyirlaju, ngulangkuju kaji putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjakuju. Kulalparnaju nyarrparlulku ngajuju warla-pajikarla, lawa!

²⁴⁻²⁵ Ngula-juku, nyampunya karna manngu-nyanyi: Ngaju-nyangu nginyinginyi karnarla nyina jungarni kuruwarrirla nyanungu-nyangurlaju Kaatu-mipakuju. Kala yangka punku kuruwarr ngaju-nyangurlarlu, ngulangkuju kaju tarnngaju putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjaku. Wiyarrparna ngajuju! Nganangkuju muurl-mardarni yangka majungka-jarrinja-kujakuju, kalakarna marda

majungka-jarrinjarla palimi Kaatu-wangu-juku, lawa-juku? Yati! Yati! Ngaliparlujurliparla pulka-pinyi Kaatukulku! Jijaji Kirajirli Warlalja-Wiringki kapu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujakuju!

8

Yungulparlipa ngaliparlujuru purda-nyangkarla nyarrpa kuja kangalpa Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju wangkami

¹⁻² Nyarrpa kangalpa nyampuju yimiji wangka ngalipakuju kuja karliparla ngalipaju nyina Jijaji Kirajikilki? Yangkaju nyurru-warnu kuruwarrri ngulaju juju-kurlangu-piya-nyayirni, ngulangkujulpa-ngalpa warrarda jinyijinyi-manu kuja-purda-kari manu majungka-jarrinjakuju, manulpa-ngalpa warrarda putaputa pungu. Kuja-kujakuju-ngalpa Pirlirrrpa Kaatu-kurlangurluju yirrarnu jalangu-warnulku kuruwarrriji, kujarlaju yungurliparla marlaja nyinami wankarulku manu yungurliparla jungarnilki nyina Kaatukuju. Ngana-puka kuja karla nyina Jijaji Kirajikiji, kula kujarlaju miimii-nyanjarla kurntakulku ngurrju-mani Kaaturluju. ³ Yangkaju kamparru-wiyi kularlipa-nyanu nyarrparlu warla-pajikarla ngaliparlujuru, ngarirlipa warrarda kutu majungka-jarrinja-yanu. Kujarlanya kula-ngalpa Mujuju-kurlangurluju kuruwarrirliji nyampuju juju-kurlangu-piya jurnta kangkarla. Kala Kaaturlulku yilyajarni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji nyampurlakuju

nyinanjakuju ngurungkakuju ngulaju ngalipa-piya-juku yapa-nyayirni yangka-piya-juku kuja karlipa ngalipa warrarda majungka-jarrimi. Nyanungurlu yilyajarni Jijaji yungu palimi ngalipa-nyangurla majungka-jarrinja-warnurla. Jijaji-kirlangu palkaju palija-nyayirni. Kujarlunya-ngalpa Kaaturluju jurnta kangu punkuju yungurlipa ngurrjulku nyina majungka-jarrinja-wangu. Kula-ngalpa nyiyarlu-puka jinyijinyi-mani majungka-jarrinjakuju. ⁴ Yuwayi, jalanguju karlipa purda-nyanyilki Pirlirrupa Kaatu-kurlanguju nyarrpa kuja kangalpa wangka. Kujarlanya yungurliparla nyina jungarniji yangkangka-juku kuruwarrirlaju Mujuju-kurlangurla.

⁵ Panu-karirli yapangku ngulangkuju kalu warrarda manngu-nyanyi warntarla, manu kalu ngari kutu majungka-jarri warla-pajirninjawanguju. Panu-kariji kalurla warrarda nyina ngampurppa-nyayirni Kaatu-kurlangukuju Pirlirrpakuju, ngulangkuju kalu kujarlunya warrarda manngu-nyanyi, “Nyarrpa kajiji wangka Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju ngajukuju, ngulaju kapurna purda-nyanyi.” ⁶ Ngana-puka kaji warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, ngulaju kapu Kaatu-wangu-juku palimi. Kala nganangku-puka kuja-ka yirriyirrirli purda-nyanyi Pirlirrupa Kaatu-kurlangu, ngulaju kapu lani-wangu rarralya nyina. Kapurla Kaatuju jirnganja nyina. ⁷ Kuja kalu yapangku warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, kuja-piya-yijala kalurla Kaatukuju

kulu-jarri. Ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatu-kurlanguju kuruwarriji. Manu ngulangku kulalpalu jungarnirli purayarla kuruwarriji, kula nyarrparlulku. ⁸ Ngulangkuju kulalpalu Kaatuju yawuru-mantarla.

⁹ Kujanyalpankulu nyinaja nyurru-wiyiji. Jalanguju Kaatu-kurlanguku kanyarra nyinami Pirlirpa kaninjarniji. Kala ngana-puka kuja-ka nyina Pirlirpa-wangu Jijaji Kiraji-kirlangu-wangu, ngulaju kula karla nyina warlaja Jijaji Kirajikiji. ¹⁰ Jijaji Kirajiji, palka-jala kanyarra jirrnganja nyinami. Kamparru-wiyi yangka kujalpankulu nyurrurla majungka-jarrija, kujarlaju kapunkulu palimi-juku yapa panu-kari-piya-yijala. Kala nyurrurlaju Kaaturlu-jala-nyarra jungarni-pajurnu, manu kanyarra Pirlirpa Kaatu-kurlangurluju wankaru-mani-nyayirni. ¹¹ Yuwayi, Kaatu-kurlanguju kanyarra Pirlirpaju palka jirrnganja nyinami. Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-manu junga-nyayirni Jijaji Kirajiji. Kujarlaju, kajinkili ngakaju palimi, ngula-jangkaju kapu-nyarra yijardu-nyayirnirli Kaaturluju Pirlirpa nyanungu-nyangu-kurlurluju yakarra-maninjarla pina-wankaru-mani-nyayirni.

¹² Ngajukupurdangka-purnu, ngarirlipa linpangku purda-nyanyi Kaatu-kurlangu nyarrpa kuja kangalpa Pirlirpa wangka. Manurlipa-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju kuja karlipa yangka warrarda manngu-nyanyi majungka-jarrinjaku-juku. ¹³ Nyarrparlurlipa-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju? Kala

kajilparlipa warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarriyarla-juku ngalipaju, ngulapanuju kajikarlipa palimi Kaatu-wangujuku. Kala nyurrurlarluju kajinkili warrarda purda-nyanyi Pirlirrupa Kaatu-kurlangu warlapajirninjakungarntirliji, kajinkili manngunyanyi jungarni nyinanjaku, kujarlaju kapu-nyarra junga-nyayirni jirranganja nyinami Kaatuju nyurrurlakuju. ¹⁴ Nganangku-puka kaji yijardurlu linpangkuju purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju, ngulaju Kaatu-kurlangu kurdu. Kujarlaju kapu-nyarra jirranganja nyina Kaatuju. ¹⁵ Kaaturluju-nyarra yungu nyanungu-nyanguju Pirlirrpaju, ngula-jangka yungunkulurla yanirni laniwangulku. Manu ngula-kurluju yungunkulurla kurdukurdu nyanungukulku nyinami, manu yungunkulurla wangkami kuja, “Kirdana! Kirdana!” ¹⁶ Kaatu-kurlangurluju Pirlirrpurluju kangalpa ngarrirni kurdulku nyanungu-nyangulku Kaatu-kurlangulku. ¹⁷ Yuwayi, junga-nyayirni karlipa nyina ngalipaju Kaatu-kurlangulku kurdukurdu ngulaju Jijaji-piya. Manu kapu-ngalpa nyiyarningkijarra yinyi yangka kujarla jangku-pungu Jijaji Kirajiki-wiyi. Ngulakungarntiji kapurlipa-nyanu murrumurru-wiyi purda-nyanyi Jijaji Kirajipiyarluru. Ngula-jangkanya kapurlipa ngurru-nyayirnilki nyinami nguru-nyayirni-wangurla ngulaju nyanungu-piya-juku.

Kaaturluju kapu-ngalpa Jijaji-piya-manilki

18 Jalanguju karlipa marda murrumurru-jarrimilki, ngulaju ngula-juku. Ngakaju kapu-ngalpa Kaaturluju Jijaji-piya-manilki yungurlipa yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina. Ngula-jangkaju kularlipa pina-manngu-nyanyi yangka kujarlipa-nyanu murrumurru purda-nyangu nyampurla walyangka. 19 Nyiyarningkijarraju jalanguju kalurla nganyunganyu-karra pardarni Parra-nyayirni-wangukuju yangka Miimii-nyanja-kurlangukuju watiya manu pirli manu nyiyarningkijarraju yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu, ngularlangu kalurla pardarni. Ngulangkaju kapu-jana nyanungurlu-juku ngurrju-maninja-warnurlu milki-yirrarni nyiyarningkijarrakuju yapaju nyanungu-nyanguju milarninja-warnuju. 20-21 Nyiyaku kalurla pardarni nyampuju nyiyarningkijarra? Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyampu nguru nyurru-wiyi, ngulajulparla ngurrju-nyayirni karrija nyanunguku-juku. Ngula-jangkaju, yurnilyka-jarrijalku manu punku-jarrijalku. Nyampurlu ngurungku kula-nyanu yurnilyka-manu, lawa. Kuja-puruju Kaaturluju kula muurl-mardarnu punku-jarrinja-kujakuju, lawa. Ngulajulpa Kaaturluju wurrangku-jukulpa warrawarra-kangu nguru nyampuju yungu ngakalku pina jungarnijungarni-maninjarla pina-yirrarni ngurrju-nyayirnilki. Ngulaju kapu nguruju ngurrju-nyayirnilki karrimi yurnilyka-wangu ngalipa-piyalku. 22 Milya-pinyi karlipa jalangurlangu nyiyarningkijarra nyampurla walyangka, ngulangkuju kalu-nyanu murrumurru wiri purda-nyanyi.

Nyiyarningkijarraju yungulu pina ngurrju-jarrimi-nyayirni.

²³ Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu yinjaku nyiyarningkijarraku. Kamparrurlu yungu-ngalpa Pirlirrupa nyanungu-nyangu. Ngaka nyanungurlu kapu-ngalpa yinyi palka-kari jinta-karilki, manu kapu-ngalpa kanyi nyinanjaku nyanungu-wanaku, manu kurdukurdulku kapurliparla nyinami nyanungu-nyangulku. Kala jalanguju, pardarni-jiki karliparla nyanunguku, manu karlipa murrumurru-jarrimi-jiki.

²⁴ Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kapu-ngalpa yinyi ngularra palka-karilki jinta-karilki. Ngulanyarlipa pinarri-jarrija ngularlipa Kirijini-jarrija. Kulalparlipa-jana ngularraju palka-kariji nyangkarla jalangurlu-wiyi. Kajilparlipa-jana nyangkarla jalangurlu, ngulaju kajikarlipa-jana mardarni, kulalparlipa-jana pardakarla-juku palka-kariki.

²⁵ Kulalparlipa-jana nyangkarla palka-kariji ngularraju murnma-wiyi. Kala ngulaju ngula-juku. Jalanguju ngari karliparla pardarni nganyunganyu-wangu Kaatuku yungu-ngalpa yinyi ngularraju palka-kari.

²⁶ Ngalipajurlipa pirrjirdi-wangu-juku, ngulaju kangalpa Pirlirruparlu Kaatukurlangurlu pinarri-mani jungarnikiji nyinanjakuju. Kula karlipa marda milya-pinyi nyarrparlu kuja karlipa payirni Kaatuju. Pirlirruparluju kangalparla yulanja-karrarlu payirni Kaatuju kanunjumanyumpa-nyayirnirli ngalipakuju. Kulalparlipa purda-nyangkarla ngaliparluju. ²⁷ Yuwayi, Kaaturluju-

ka niyarningkijarra milya-pinyi ngalipanyangurlaju nginyinginyirlaju. Ngulakuju Pirlirparluju kangalparla payirni Kaatuju ngalipakuju. Kujarlanya-ka Kaaturluju milyapinyi nyarrpa kuja-ka Pirlirparluju manngunyanyi.

²⁸ Ngalipa karliparla yulkami Kaatuku yapa yangka kuja-ngalpa wangkaja yungurlipa purami. Ngulaju-ngalpa manngu-nyangu yungurliparla jungarni-juku nyina. Kujarlanya nyampuju karlipa milya-pinyi: Kaji-ngalpa maju-puka rdipimi, Kaaturlu kangalpa warrawarra-kanyi-jiki yungurliparla marlaja nyina wardinyi-jiki. ²⁹ Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nguru manu niyarningkijarra, ngulakungarntirliji kamparru-wiyi-jana milarnu yapaju, manulpa manngu-nyangu nyarrparlu yungu-jana yapaju Jijaji-piyamanilki. Manu milarnu nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanulku, ngulaju yungu-jana papardi-nyanu nyinami yapaku panuku-juku.

³⁰ Nyampurrakunya-jana yapa panuku-juku milarninjarla wangkaja Kaatuju yungulurla nyinami manu warrki-jarrimi nyanunguku-juku. Manu nyampurranya-nyanu yapaju yangkaju jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu. Manu nyampurranya-jana Jijaji-piya-manulku.

Kaatuju kangalpa warrarda yulkami ngalipakuju

³¹ Ngarirna-nyarra wita-wiyi milki-wangkami: Kuja kangalpa Kaaturlu warrawarra-kanyi manu mardarni, kujarlaju kulalparla

nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju. ³² Kaaturluju ngari-ngalpa kutu yungu Jijajiji nyanungu-nyanguju Ngalapi-nyanuju ngalipakuju jurnta mardarninja-wangurlu, ngulaju-ngalpa palija ngalipaku. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa yinyi niyarningkijarra jurnta mardarninja-wangurlu ngalipakuju. ³³ Kaaturluju-ngalpa jungarni-pajirninjarla milarnu ngalipaju. Ngulaju kujarlaju kula-ngalpa nganangkulku jiiily-ngarrirni kujarlaju nganta, 'Kulankulurla nyurrurlaju Kaatuku', lawa! ³⁴ Yuwayi, Jijaji Kirajiji palija-jala, ngula-jangkaju Kaaturluju pina-yakarra-maninjarla wankaru-manu. Ngulaju-ka jalanguju nyina Kaatu-kurlangurlaju jungarni-purdanji, manu kangalparla warrarda payirni ngalipakuju Kaatuju yungu-ngalpa nyinami yimiri-jiki. Kujarlaju kula-ngalpa nganangkulku miimii-nyanjarla kurntakuju ngurrju-mani, lawa.

³⁵ Jijaji Kirajiji kangalpa yulkami kanunjumpanyumpa-nyayirni ngalipakuju. Niyarlulpa warla-pajikarla Jijajiji yulkanja-kujakuju ngalipa-kujakuju? Lawa, tarnngajuku kangalpa warrarda yulka. Kajilpa-ngalpa marda majurlangu rdipiyarla, manu marda kajilparlipa-nyanu murrumurru purda-nyangkarla, manu marda kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirlangurlu putaputa jinyijinyi-mantarla warntarla-jarrinjaku, manu marda kajilparlipa yarnunjuku-nyayirni nyinayarla mangarri-wangu marda, manu marda jalya kajilparlipa nyinayarla jurnarrpa-wangurlangu,

manu marda kajilpa-ngalpa japirdiyarla yapa, manu marda kajilpalu-ngalpa pungkarla, ngulaju ngula-juku. Jijaji Kirajiji kapu-ngalpa kuja-puruju tarnnga-juku warrarda yulka.
³⁶ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku Payipulu-jangka kuja-ka wangka:

“Wapirra, kuja karnangkulu nyuntu purami, ngula-panukuju yapaju kalu-nganpa japirdimi manu nyurunyuru-jarrimi, kalakalu-nganpa marda pinyi tarnngakurra jiyipi-piya yangka kuja kalujana pinyi kuyukupurdarlu, ngulapiyanya karnalu-jana piki-nyina yalumpurrakuju.”*

³⁷ Junga yangka Jijaji Kirajiji kuja kangalpa warrarda yulkami, kujarlaju kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju. Kujarlaju kula karliparla nyiyarlangukuju lani-jarrimi, lawa. ³⁸⁻³⁹ Yuwayi, junga kujaju. Kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, yangka kuja kangalpa Kaatuju warrarda yulkami. Marda kapurlipa warrarda nyina tarnnga marda, karijaja. Manu marda kajikarlipa jalangurlangu palimi, karijaja. Ngulaju ngula-juku, Kaatuju kapu-ngalpa yulka-juku. Manu marda marramarrarlu manu kurruwalparlu marda kajikalurla marda putaputa jurnta kanyi ngalipaju Kaatukuju, kala lawa. Kapu-ngalpa nyanunguju yulkami-jiki ngula-puruju. Manu marda nyiyarlangu jalangu marda manu marda jukurra manu marda nyi-

---

* **8:36** Nyangka Psalm 44.22

yarlangu kuja-ka yalkirirla wapami warru manu marda nyampurla walyangka rawungka kuja-ka nyina, ngularrarluju marda kajikalurla putaputa jurnta kanyi ngalipaju marda Kaatukuju, kala lawa. Yangkarraju kuja-jana Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarraju ngurungka nyampurla, ngularrarluju kulalpalurla Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, lawa. Yangka kuja karliparla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikilki nyinami, kujarlaju kapu-ngalpa Kaatuju warrarda yulkami-juku.

9

Juwu-wati-kirli yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu kamparru-wiyi

¹ Ngajujurnarla Puurluju Jijaji Kirajiki. Ngaju karna purda-nyanyi Pirlirrpaju Kaatukurlanguju nyarrpa kuja kaju ngajuku wangkami. Kujarlaju ngajuju kula karna-nyarra yijardu-wangurlu yimirr-yinyi, lawa. Junga karna-nyarra wangka ngajuju nyurrurlakuju.

² Ngajulurlu kuja karna-jana Juwu-wati mangunyanyi ngaju-nyangu ngurrara-jinta warlalja, ngulakuju karna-jana ngajuju wajampa-jarri-nyayirni. Ngalya-kari kula kalurla wala nyina Jijajikiji.

³ Kula-ngantarna marda kujarlu japikarla Kaatu, “Wapirra, kulungku ngarririnjarlaju yilyaya tarnnga-juku kujapurda-kari Jijaji Kiraji-kijakuju yungunpa-jana marda ngaju-nyangu yapa ngurrara-jinta pina-kanyirni nyuntu-nyangu-kurralku.” Kala lawa, kulalparna-jana pina-kangkarlarni

kujarlaju. ⁴ Yapa nyampurraju ngulajulu kurdukurdu yangka-kurlangu wati yirdi Yijirali-kirlanguju. Ngula-kurlanguju-nyanu kamparru-wiyi pina-kangurnu Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurra. Nyampurra-kurraju-nyanu milki-yirrarnu kamparru-wiyi, manu-jana wangkaja kapu-jana warrarda warrawarra-kanyi, manu kapu-jana tarnnga-juku jirranganja nyinami. Manu-jana kuruarri yungu nyanungu-nyangu. Nyampu-paturlunya kalu Maralypiji Yuwarliji nyanungu-nyanguju mardarni. Nyampurrakunya-jana jangku-pungu nyanungu-nyangu Yapa Milarninja-warnu nyampu-kurraju yilyanjarnikingarntirliji. ⁵ Nyanungurra-nyangu-patu walya-patu ngulajulpalu wiri-patu nyinaja yirdi-patuju Yipuruyamu, Yijaki manu Jakupu yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu-wiyi. Jijaji Kirajijilpa-jana palka-jarrinjarla warlalja nyinaja Yipuruyamu-kurlangu, Yijaki-kirlangu manu Jakupu-kurlangu. Nyanunguju Warlalja-Wiri nyiyarningkijarrakuju. Kujarlaju, pulka-pinyirliparla tarnngangku Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-juku ngurrju!

⁶ Panu-kariji Juwu-patuju jalanguju kulalurla Kaatukulku. Kujarlaju marda kankulu nyurrurlarlaju yapangku rampal-manngu-nyanyi kujarlangu: “Yangka kujarla Kaaturlu jangku-pungu Yipuruyamuku, ngulaju nganta-jana yimirr-yungu jangku-pinja-warnuju.” Kujaju warntarla kankulu manngu-nyanyi. ⁷⁻⁹ Wangkami mayirna-nyarra yungunkulu yijardu-nyayirni langa-kurra-mani? Manngu-nyangkalu nyurrurlarlaju yangka yimi

Yipuruyamu-kurlu! Nyampunyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju ngulaju kuja, “Ngakaju kapurnangku pina-yanirni nyuntuku nyampu-kurraju. Ngula-jangkarlaju kapu Jiirarlaju kurdu wita wirriya mardarni nyuntu-nyanguju.” Ngulaju Jiira-kurlanguju kurduju yirdiji Yijaki. Ngula-jangkaju, Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, “Yangkaju kanpa purda-nyanyi nyurru-warnu kujarnangku jangku-pungu ngajulurlu panu-jarlu-juku kurdukurduju, ngula kanpa purda-nyanyi? Yalirraju kurdukurdu panu-juku kapulu palka-jarri Yijaki-kirlangu-juku. Yalumpurrajujulu ngajuku yapaju yangka kujarnaju pina-kangurnu.” Kujanyarla wangkaja Yipuruyamukuju Kaatuju. Yipuruyamurluju, mardarnulpa jinta-kari kurdu nyanungu-nyangu, ngulaju yirdiji Yijimali. Ngulajulparla papardi-nyanu nyinaja Yijakikiji. Ngula-kurlanguju kulalpalu jurruku yangka nyinaja Yijaki-kirlangu-piya yangka kujarla Yipuruyamuku jangku-pungu, ngulaju kulalu ngularra-piya nyampurraju. Kala jinta-kari-kirlangu ngula-kurlanguju kula kalu Kaatukurlangu nyinami.

¹⁰ Ngarirna-nyarra milki-wangka wita-wiyi yimi Yijaki-kirliji manu nyanungu-parnta-kurlu Ripika-kurlu. Nyanungu Yijaki, ngulaju warringiyi-yijalalpa-ngalpa nyinaja ngalipakuju. Ngulaju nyinajalpa-palangu kirda-nyanu jirramaku yirdi-jarrakuju Yijuwuku manu kukurnu-nyanukuju Jakupuku, ngula-jarraju-pala palka-jarrija mungangka jintangka-juku.

11-12 Ngulakungarntiji palka-jarrinjakungarntiji, Kaatujurla wangkaja Ripikakuju ngulaju kuja, “Papardi-nyanuju kapurla warrki-jarri kukurnu-nyanuku.”* Nyarrpaku kujarluju kukurnu-nyanu-wiyiji milarnu Kaaturluju, kula papardi-nyanu? Ngulaju kulalpa Jakupu-mipa ngurrjuju nyinaja, lawa. Ngulajulpa ngati-nyanurluju mardarnu miyalurla-wiyi-jiki. Murnmajuku palka-jarrinjakuju, ngulakungarntiji milarnu Kaaturluju yungu milarninjarla yajarni Jakupuju. Purda-nyangkajulu! Yapa marda-ka nyinami ngawu Kaatuku warrki-jarrinja-wangu-wiyi. Ngulaju ngula-juku. Kajilparla Kaatu ngampurra nyinakarla yalumpuku yapaku, kajika marda milarni-jiki. ¹³ Nyarrparlurna milya-pinyi yimi nyampuju junga-japa marda lawa? Ngulaju yangka jurru-juku kujaka nguna Payipulurla kuja Kaatu wangkaja nyampurlaju Payipulurlaju:

“Ngajujulparnarla yulkaja-nyayirni Jakupu-mipaku. Kala Yijuwukujulparnarla yulkaja ngari wita-mipa.”*

¹⁴ Marda kankulu panu-karirliji rampalmanngu-nyanyi Kaatuju jungarni-wangu nganta. Kala lawa, kujajulu yampiya manngu-nyanja-wangurlu! ¹⁵ Yangkalu manngu-nyangka yimi Payipulurla kujarla nyurru-wiyi wangkaja Kaatuju Mujujukuju, ngulaju kuja:

“Nganangku kulalpaju ngajuju jungarni-wangu-pajikarla, manu nganangku kulalpaju

* **9:11-12** Nyangka Genesis 25.23
1.2-3

* **9:13** Nyangka Malachi

ngajuju ngarrikarla nganakuju milarnin-jakuju!”* ¹⁶ Nyarrparlu kajana milarnin-jarla yajarni Kaaturluju yimirirliji? Milarninjakungarntirliji ngulaju kula kajana miimii-nyanyi yapaju nyarrpara jungarniji manu marda nyarrpara warntarla, lawa. Manu kula kajana miimii-nyanyi nyarrpa yangka kuja kalu nyanungurluwiyi manngu-nyanyi, lawa. Kulalpa nganangku jinyijinyi-mantarla Kaatu milarninjaku, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarni-maninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-jarrinjarla ngurrju nyinalku. ¹⁷ Nyampuju yimi yangka-juku jurru-juku kuja-ka nguna Payipulurla yangka kujarla Kaatuju wangkaja kingiki Yijipi-wardingkiki yali jurru marntarlaku, ngulaju kuja:

“Ngajulurlurnangku milarnu yinpa-jana wiri nyina nyuntuju Yijipi-wardingki-patukuju. Ngarirnangku ngajulurlu milarnu yungurna-jana milki-yirrarni kuja karna nyina pirrjirdi-nyayirni kujarlaju yungujulurla panu-karirli ngurujarraranyparlarlu pulka-pinyi. Kujarlanyarnangku nyuntuju milarnu.”*

¹⁸ Nganangku kulalpa Kaatuju jungarni-wangu-pajikarla, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarni-maninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-

* **9:15** Nyangka Exodus 33.19

* **9:17** Nyangka Exodus 9.16

jarrinjarla ngurrju nyinalku. Panu-kari kajana milarni ngulakuju yungu-jana yimiri nyinami. Panu-kari yapa, milarni-yijala kajana ngulaju yungulurla marlaja wilji-jarrimi.

¹⁹ Kajikankujulu kujarluju ngajuju payirni, “Wayinpa! Kulalparlipa Kaatuju ngaliparluju warla-pajikarla, lawa! Nyarrparlalku kangalpa kulu-jarrimi yangkakuju kuja karlipa majungka-jarrimi?” ²⁰ Wurulypalu nyinaka, kuja payirninja-wangu! Ngana mardankulu nyurrurlaju? Wiri nganta mayinkili? Nyurrurlajunkulu yapa-mipa! Kaaturluju-nyarra ngurrju-manu-jala jurdu-jangkaju walya-jangkaju, ngula-jangkarluju nyiyakulku kankulu wiljiwilji-mani nyanunguju Warlaja-Wiriji? Manngu-nyangkalu watingki jintangku kuja-ka yangka watiya-jangka nyiyarlangu jarntirni. Marda-ka jarntirni watiya-jangkaju parraja marda manu marda-ka jarntirni tururru-jarra wita-jarra purlapakungarntirliji. Kajilpa watingki watiya-jangka parraja jarntirninjarla ngurrju-mantarla, ngulaju kulalparla pina-wangkayarla parrajaju yalikiji watikiji kujaju, “Wayinpa! Nyiyakunpaju parrajaju ngurrju-manu? Kula-ngantanpaju watiya-jarra tururru-jarra ngurrju-mantarla purlapakungarntirliji!”* Ngulangkuju parrajarlu kula nyiyakulku wiljiwilji-mani watiji, lawa. Kulalpankulu kuja-piyarluju Kaatuju wiljiwilji-mantarla!

²¹ Yangka kuja watingki parraja ngurrju-manu, jurrku-ngurlu-juku watiya-ngurluju

* **9:20** Nyangka Isaiah 29.16, 45.9

kapu marda jarntirninjarla ngurrju-mantarla marda tururru-jarra purlapakungarntirliji manu marda karlijarra manu marda kuturu yangka kuja karlipa parra-kari parra-kari nyiyarningkijarra jurnarrpaju warru kanyi. Nyanungu-miparlu kyananu jaka-yirrarni nyiya ngurrju-maninjakungarntirli.

²² Nyarrpalkurna-nyarra nyampuju milki-wangkami yimiji? Yapa panu-kariji kapulurla jurnta wilji-jarrimi kaji-jana nyarrpa-puka Kaatuju wangkami. Ngulangkuju kalu-nyanu muwarnkurlu-juku jungarnijungarni-mani yungu-jana Kaaturluju ngula-kurra-juku muku maju-mani ngaka. Nyurru-wiyi-ngirli-jiki, Kaaturluju yungu-nyanu milki-yirrakarla kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina manu kuja kajana kululku jangkardu yani pakarninjakungarnti. Kapu-jana nyurru-wiyi-juku-jala muku maju-mantarla, kuja-kujakuju-nyanu nyanungurlu-wiyi-juku warla-pajurnu. ²³ Tarnnga-jukulpa-jana pardarnu maju-maninja-wangu ngulaju nganyunganyu-wangu, ngulaju yungu-nyanu milki-yirrakarla yapa panu-kari-kirra kuja-ka nyina nyanunguju yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kaaturlulpa-jana warrarda jungarnijungarni-manu yapaju yungulu nyanungu-piya-juku nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-yijala. Nyampurrakunyalpa-jana Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja yapakuju. ²⁴ Mari-jarrija-ngalpa ngalipakuju panukuju yapakuju Juwu-patuku manu Juwu-wangu-paturlanguku, manu-ngalpa wankaja jintawarlayiki-jiki Kaatuju yungurlipa pura.

²⁵ Nyampuju jurru-juku yimiji Kaatu-kurluju kuja jarukungarduyurlu yirrarnu Yujiyarlu nyurru-wiyi Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurru-wiyi kulalpajulu ngajuku nyinaja yalumpuju yapa Juwu-wangu-patuju. Jalangunya karna-jana ngarrirni ‘Ngaju-nyanguju yapaju’. Kamparru-wiyi, ngularrarlujulpajulu rampal-manngunyanu ngajuju nganta kujalparna-jana nganta yulkanja-wangu nganta nyurunyuru-jarrija. Kala lawa. Jalanguju karna-jana wangka kujaju, ‘Ngaju karna-nyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju!’ ”*

Kujanya-jana wangkaja Kaatuju yapakuju.

²⁶ Manu jinta-kari yimi-pardu-kariri yirrarnu yangkangkaju Yujiyarlu, ngulaju nyampu:

“Nyampurula ngurungka kalu wangka yapaju ngulaju Juwu-wangu-patuju kulalurla Kaatuku nganta. Jalanguju nyampurula-juku jintangka-juku ngurungkaju jurrukangka-juku, Kaatuju wangka kajana Juwu-wangu-patukuju, ‘Ngaju karna nyina JUKURRARNU. Jalangu kankujulu nyina ngajuku-juku kurdukurduju.’ ”*

²⁷ Nyampuju jurru-juku jaruju yirrarnu nyurru-wiyi jarukungarduyurlu Yijayarlu, ngulaju kuja:

“Yijirali-pinkiji yapa panu-nyayirni kalu nyinami ngulaju nama-piya-nyayirni, kulalparlipa-jana nyarrparlu yiin-kijikarla. Ngula-

* **9:25** Nyangka Hosea 2.23

* **9:26** Nyangka Hosea 1.10

jangkaju, Kaaturluju kula-jana panu-
juku yirrarni nyanungu-nyangu-kurraju
warlalja-kurra turnu-warnu-kurraju,
lawa. Marnkurrpa-mipa Juwu-patu kapu-
jana yiringiyiringi-yirrarni nyanungu-
nyangurla warlaljarla.”

28 “Warlalja-Wiriji Kaatuju, wangkaja-jana nguru
nyampurlakuju yapakuju, ngulaju kapu-
jana riwarri-mani yaruju-nyayirnirli!”*

29 Yangkanku Yijayarlu jarukungarduyurlu,
nyampunya jaruju yarda yirrarnu jinta-
kariji, ngulaju Yijirali-pinki-kirli yangka kujalu
nyanungu-patu wangkaja:

“Kaatuju yartarnarri-nyayirni! Kaji-ngalpa
riwarri-mantarla nyurru-wiyi, ngulaju
kapurlipa lawa nyinayarla yalirra-piya
Jatama-wardingki-piya manu Kumarra-
wardingki-piya yangka kuja-jana
riwarr-pungu nyurru-wiyi. Kala lawa!
Kaaturluju-jana panu-kariji wankaru-juku
muurl-mardarnu ngalipa-nyangu-patu
nyurnunyunu-patu. Kujarlaju karlipa
wankaru-juku nyinami jalangurlanguju.”*

*Kulalpalurla yijardu Juwu-patuju wala nyinaja
Kaatuku*

³⁰ Nyarrpa kangalpa nyampuju yimiji
wangkami ngalipakuju? Ngulaju kuja-ka
wangka: Kamparru-wiyiji, kulalpalurla Juwu-
wangu-patuju jungarni nyinaja Kaatukuju.
Ngula-jangkarluju, rdirri-yungulu walangkulku

* 9:28 Nyangka Isaiah 10.22-23

* 9:29 Nyangka Isaiah 1.9

Kaatukuju. Kujarlaju-nyanu jungarni-pajirninjarla kangu nyanungukulku yapaju.
³¹ Kala yapangku Juwu-paturlu, ngulangku kalalu rampal-manngu-nyangu Kaatu, kalalu-nyanu kuja wangkaja, “Kajirlipa jungarnirli purami kuruwarri Mujuju-kurlangu, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturlu jungarni-pajirninjarla kanyi.” Kujanya kalalu Juwu-patuju wangkaja. Kala lawa, Kaaturlu kula-jana jungarni-pajurnu. ³² Kujaju junga! Juwu-patujulpalu putaputa nyinaja jungarni-jiki Mujuju-kurlangurlaju kuruwarrirlaju. Kulalpalurla junga nyinaja Kaatukuju wala, lawa. Nyanungu-miparlulpalu-nyanu walangu-pungu jungarnikiji nyinanjakuju. Kujalu purda-nyangu yimi Jijaji Kiraji-kirli, ngulakuju kulalurla ngungkurr-nyinaja. Wurrangu-jukulpalu rampal-manngu-nyangu kujalpanyanu Kaaturluju nganta pina-kangurnu-juku Mujuju-kurlangu-jangka nganta kuruwarri-jangka nganta. Kala lawa, kula junga kujaju. ³³ Nyarrparna-nyarra milki-wangka nyurrurlakuju? Jijaji ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Nyampuju jurrkujuku yimiji yangka kuja-ka nguna Payipulurla Jijaji-kirli, ngulangkanya-ka wangkami Kaatuju: “Purda-nyangkajulu nyurrurlarluju! Milarninjawarnu ngaju-nyangu ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Kajilpa pirli wiri ngunayarla yirdiyirla, ngulangka yirdiyirla kajilpa yaninjantarla waparlkujuku warru nyanja-wangu yapaju, pirlingkaju kajika wantimilki. Milarninja-

warnu ngaju-nyangu ngula-piya-yijala pirlu wiri. Ngajulurlu Kaaturlu karna yirrarni yali pirlu wiri Jurujulumurlaju. Yangka Milarninja-warnu ngaju-nyangu, ngulakuju kajilparla ngana-puka kapuru nyinakarla yapaju, ngula-warnuju kapulurla marlaja kurnta-jarrimi. Kala ngana-puka kajirla wala nyinami yalikiji Milarninja-warnukuju, ngulaju kula nganangku kurntakuju ngurrju-mani, lawa.”*

10

¹ Ngajukupurdangku-purnu Kirijini-wati, yulkami-nyayirni karna-jana ngaju-nyangukuju warlaljaku Yijirali-pinkikiji. Ngulakuju karna-janarla warrarda payirni Kaatuju yungu-jana kanyi nguru nyanungu-nyangu-kurra ngulangka yungu-jana jirrnganja nyina tarnngajuku. ² Kari-nganta nyampu-patuju kalurla putaputa nyinami jungarni Kaatukuju. Kala nyampurrarluru kula kalu milya-pinyi-jiki Kaatu-kurlanguju kuruwarriji yapaku jungarni-pajirninjakuju. ³ Wurrangku-juku kalu rampalmanngu-nyanyi kajilpalu purayarla kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngula-jangkaju Kaaturluju kajika-jana jungarni-pajirni nganta. Kala kula kalurla wala nyinami Kaatukuju jalangu-warnurlaju Jijaji-kirlangurlaju kuruwarrirlaju. ⁴ Jijaji-kirlangurluju kuruwarrirliji, marlaja karla kanyi kuruwarriji Mujujukuju. Kujarlaju,

---

* 9:33 Nyangka Isaiah 8.14, 28.16

kajirla ngana-puka wala nyina Jijaji-kirlangurlalku kuruwarrirlaju, ngula-jangka kanyanu yapaju jungarni-pajirninjarla pina-kanyi wungu-warnu-kurra nyanungu-nyangukurra Kaaturluju.

⁵ Nyampunya yirrarnu yimiji Mujujurluju Kaatu-kurluju ngulangkuju nyarrparlu kuja kajana yapa jungarni-pajirni: “Ngaranngukupuka kuja-ka jungarnirli purami Kaatukurlangu kuruwarri, kujarlaju kapurla yapakuju jirrnganja nyinami Kaatuju.”* ⁶ Ngalipaju karliparla wala-jala nyinami Kaatukuju yangka kuja kangalpa jungarni-pajirni. Kujarlaju kularlipa nyarrpakulku Kaatuju payirni kujarlaju: “Wapirra, nyarrparnalulu yanirra kankarlarra nguru-nyayirni-wangu-kurraju, ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajilki kulpari kanyirnilki?”* ⁷ Manu kujarlaju kularlipa nyiyaku payirni: “Wapirra, nyarrparnalulu yali-kirraju yapa nyurnunyurnu-kurlangukurraju yanirra ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajiji pina-kanyirnilki?”* ⁸ Ngalipaju karliparla wala nyina Kaatukuju, manu karlipa milya-pinyi kuja kangalpa jungarni-pajirni. Kujarlaju nyampunya karlipa wangka: “Kaatu-kurlangu yimiji, palka-juku karlipa mardarni jalangurluju. Yirri-purami-jala karlipa nyampuju yimiji, manu karliparla

* **10:5** Nyangka Leviticus 18.5   * **10:6** Nyangka Deuteronomy

30.12   * **10:7** Nyangka Deuteronomy 30.13

wala nyinami ngulaju kanunjumanyumpa-nyayirni.”* Nyampunya jurru-juku yimiji yangka kuja karnalu-jana warrarda yimi-ngarrirni yapakuju. ⁹ Nyampunya karna-jana warrarda yimi-ngarrirni: Kajinpa yirdi-manu milparniwarrarla Jijaji Warlalja-Wiri, manu kajinpa warrarda manngu-nyanyi Kaatuju yangka kuja Jijaji wankaru-maninjarla yakarra-manu milyi-jangkaju, kujarlaju kapungku Kaaturluju muurl-mardarni kujapurda-kari-kijaku. ¹⁰ Yuwayi, kuja karliparla wala nyinami kanunjumanyumpa-nyayirni, kujarlanya kangalpa Kaaturluju jungarnipajirni. Manu kuja karlipa-jana yimi-ngarrirni yapa-patu-kariki Jijaji Warlalja-Wiri, kujarlanya kapu-ngalpa Kaaturluju kanyi yungu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku.

¹¹ Nyarrparlu karlipa nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji? Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami Payipulurla yimiji:

“Ngana-puka kuja karla wala nyina Kaatukuju kanunjumanyumpaju, ngulaju yapa kulalpa nyarrpalku kurnta-jarriyarla.”*

¹² Jinta-mipa kajana yapakuju nyinami Warlalja-Wiriji. Kujarlaju jinta-yijala-ngalpa yimiji ngalipakuju yapakuju Juwu-watikiji manu Juwu-wangu-paturlangukuju. Ngana-puka yapa Juwu marda manu Juwu-wangu marda kuja karla purla yirdi-maninjarla Kaatukuju yajarninjakuju, kujakuju yimiri-jiki kajana nyinami Warlalja-Wiri yapakuju, manu kajana

* **10:8** Nyangka Deuteronomy 30.14

* **10:11** Nyangka Isaiah 28.16

warrawarra-kanyi. ¹³ Nyarrparlu karlipa
nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji?
Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami
Payipulurla yimiji:

“Ngana-puka yapa kuja karla purla yirdi-
maninjarla Kaatukuju yajarninjakuju,
ngulaju kapu kanyi tarnnga-juku yungurla
jirrnganja nyinami nguru nyanungu-
nyangurlaju.”*

¹⁴ Wita-wiyirna-nyarra wangka. Yapaju
marda kalurla wala-wangu jurnta nyina
Kaatuku, kujarlanya kulalpalurla nyarrpa yirdi-
maninjarla purlayarla. Manu marda kalu
ngurrrpa-juku nyina Yimi Ngurrjuku Kaatu-
kurlanguku purda-nyanja-wangu. Kujarlanya
kulalpalurla nyarrpa wala nyinakarla. Manu
nyarrparlupalu yimiji purda-nyangkarla
kula-jana nganangku-wiyi yapangkuju
yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi? ¹⁵ Manu
marda kulalu-jana yapangku yilyaja Yimi
Ngurrjukungarduyu yirri-puranjaku. Kujarlaju
yungulparlipa-jana yimi-ngarrirninjintarla.
Nyampunya jurrku-juku yimiji Payipulurla-juku
kuja-ka wangka:

“Kajilpa-jana nganangku yimi-ngarrirninjintarla
Yimi Ngurrjuju yapakuju, kujaju ngurrju-
nyayirni. Kuja kalu wapirdi parlu-pinyi
yapa Yimi Ngurrju-kurluju, ngulakuju
kalurla yapaju ngampurrrpa nyina.”*

¹⁶ Nyampuju junga-jala! Kala panu-karirliji
kalu yampimi nyampuju yimi purda-nyanja-

* **10:13** Nyangka Joel 2.32

* **10:15** Nyangka Isaiah 52.7

wangurlu. Nyampunya jurrku-juku yirrarnu jarukungarduyurluju Yijayarluju Payipulurlaju, ngulaju yangka kuja kujarluju payurnu Kaatuju: “Warlalja-Wiri, kujarnalu-jana yimi-ngarrurnu yapaku yimi nyuntu-nyangu, ngulakuju kulalurla mayi ngungkurr-nyinaja?”*

17 Nyarrpaku-ka nyampuju yimiji wangkami? Kaatukuju wala nyinanjakungarntirliji yapangkujulu purda-nyanyi-wiyi yimi-wiyi Jijaji Kiraji-kirliji. Manu purda-nyanjakungarntiji, yapanku-jana nganangku mayi yimi-ngarrirninjini-wiyi jaruju.

18 Marda kankulu yapa panu-karirliji rampalmanngu-nyanyi Juwu-watirliji jintawarlayirliji kulalu nganta purda-nyangu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju yimiji: “Yapangkujulu nyurru-wiyi kangu Kaatu-kurlanguju yimiji kujarla yalarnirla warrukirdikirdi ngurujarraranyparlaju. Junga kujaju. Nyurru-jukujulu purda-nyangu yimiji jintawarlayirliji.”*

19 Marda kankulu yapa panu-karirliji rampalmanngu-nyanyi Juwu-watirliji jintawarlayirli kulalpalu nganta milya-pungu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Kala milya-pungu-jalalpalu, ngulajulu juwakijirninjarla yampija. Nyampunya jurrku-juku yimiji yirrarnu Mujujurluju nyurru-wiyi Payipulurlaju yangka kuja-jana Kaatuju wangkaja Juwu-patukuju ngulaju kuja:

* 10:16 Nyangka Isaiah 53.1

* 10:18 Nyangka Psalm 19.4

“Nyurrurlarlaju kankulu-jana rampalmanngu-nyanyi Juwu-wangu-wati maju nganta kalu nyina, manu ngurrpajirni kankulu-jana. Ngulaju ngulajuku. Kapurnaju ngajulurlu pinakanyirni kutu ngaju-nyangu-kurra. Kujarlaju kapunkulu-jana nyurrurlaju yunnganji-jarrinjarla nyurunyuru-jarriminyayirni.”*

²⁰ Yangkanku jinta-karirli jarukungarduyurlu Yijayarlu ngarrurda-wangurlu kutu yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kuja Kaatu wangkaja:

“Yangka-paturlu Juwu-wangu-watirli, kulalpa-julu ngajukuju warrurnu, kala ngarijili rdipinjarla kutu parlu-pungu. Kula-julu yirdi-maninjarla purlaja-wiyi yajarninjakuju, lawa. Ngarirnaju kutu milkiyirrarnu nyanungu-patu-kurraju.”*

²¹ Nyampunya-jana Yijayarluju yirrarnu jaruju wita-kariji yapa-patuku Yijirali-pinkiji:

“Ngajululparna-jana warrarda marla-karrija parra wiri Ngaju-nyangukuju yapakuju. Lawa-juku, nyanungurrajulpa-julu jurru marntarla kuja-purda-kari jurnta nyinaja purda-nyanja-wangu.”*

11

Kaatuju kajana nyina yapakuju Juwu-patukuju yimiri-jiki

* **10:19** Nyangka Deuteronomy 32.21

* **10:20** Nyangka Isaiah

65.1 * **10:21** Nyangka Isaiah 65.2

¹ Nyampunya marda kankulu nyurrurlarluru panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi ngulaju kujarlu, “Nyampuju yapa Juwu-patu ngulajulu jurru marntarla-nyayirni, ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatuju. Kujarlaju marda kajana yampimi mardarninja-wangurlu.” Kujaju kula junga! Ngajurlangujulu manngu-nyangka! Ngajujurna Yijirali-pinki-yijala yapa. Yipuruyamuju walya-patu-yijalaju ngajukuju. Ngula-warnuju karna ngajuju nyina Pinyamini-kirlangu warlalja turnu-warnu-pardu-karirla. ² Kaaturluju kula kajana yapaju juwa-kijirninjarla yampimi Juwu-patuju jintawarlayi-jiki, lawa. Nyampunya-jana yapaju milarnu Kaaturluju. Kuja nguru ngurrju-manu, ngulakungarntirlijilpa-jana manngu-nyangu ngaka yungu-jana milarni. Mardankulu wajawaja-manu yangkaju Layija-kurlangu yimi kuja-ka nguna Payipulurla. Kujanyarla muntuku-jarrinjarla wangkaja Kaatukuju Yijjarli-pinki-kijaku:

³ “Warlalja-Wiri, punku-watirlili-jana yapa nyuntu-nyangu jarukungarduyu-patu tardirr-pakarnu. Manulu nyuntu-nyangu maralypi-wati purranja-kurlangu yangkarra yarturlu-wati murnju-yirrarninja-warnu rdungkurrungkurr-pakarnu. Jalanguju jintangku ngajulurlulku karnangku purami nyuntuju, ngulaju kapujulu pinyi-yijala.”*

⁴ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi yangka

---

* **11:3** Nyangka 1 Kings 19.10-14

kujarla Layijaku nyarrpa mayi wangkaja? Ngu-lajurla kuja wangkaja Kaatuju, “Kula kanpaju nyuntu-miparlu purami, lawa. Ngajuju karnajana mardarni-juku 7,000-pala yapaju kuja kajulu ngaju purami-jiki. Ngularrajulu ngajulukujuku. Yalumpurrarluju kula kalu purami yangka jukurrpa-kari yirdiji Paala, lawa.”* Kujanyarla wangkaja Kaatuju Layijakuju. ⁵ Yangka-piyajuku, jalanguju kajana jurrku-juku yimiri-jiki nyinami Kaatuju yangkakuju Juwu-patukuju, manu kajana wurrangku-juku milarni panu-kari yungulu ngulangku purami. ⁶ Nyiya-jangkajana Kaaturlu milarnu? Yimirilpa-jana nyinaja Kaatuju. Kujarlanya-jana milarnu. Milarninjakungarntiji kulalurla jungarni nyinaja, lawa. Kuja-wanawana yungu-jana yampiyarla. Ngarijana yimirirli kutu milarnu.

⁷ Nyarrparlurna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu langa-kurra-mani? Juwu panujuku, ngampurrpalpalurla nyinaja yungu-jana nganta Kaaturluju milakarla nyanungu-nyangukurralku turnu-warnu-kurra nganta. Kala lawa, ngarilpa-jana marnkurrpa-mipa milarnu. Panu-kariji, ngulajulu jurru marntarla-jarrija. ⁸ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla yangka kuja-ka wangka:

“Kaaturluju-jana warungka-manu, manu-jana ngurrpa-manu yapaju. Manu jalangurlangu kajana warungka-maninjarla ngurrpa-mani-jiki. Kujarlanya kula kalu milpa-jarrarluju nyanyilki,

---

* **11:4** Nyangka 1 Kings 19.18

manu kula kalu langa-jarrarluju purda-nyanyilki.”*

⁹ Manu ngulaju jinta-karirilki yirdingkiji Tapi-tirli yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kujarla kuja wangkaja Kaatukuju:

“Warlalja-Wiri, kapakapa-manta-jana yapa Yijirali-pinki, manu-jana murrumurrumanta ngula kuja kalu warrukirdikirdirli nyinanjarla ngarni kurapaka manyukupurdarlu panungku-juku.

¹⁰ Manu milkari-manta-jana yungulu nyanja-wangu nyina nyuntuku. Kaji-jana majurlangu rdipimi, yampiya-jana muurl-mardarninja-wangurlu!”*

¹¹ Nyarrpa-ka nyampuju wangkami yimiji? Kujalu Juwu-patu rampal-yanu, ngulaju mayili yanu warntarlaju tarnnga-juku? Lawa, kula kujaju junga. Kujalu yangka Juwu-patu rampal-yanu kuja-purda-kari, ngula-puruju Kaaturluju-jana pina-kangurnu yangkaju Juwu-wangu-patu nyanungu-kurralku yungu-jana jirranganja-nyinami tarnnga-juku. Nyiyaku-jana Juwu-wangu-paturlangu kangurnu Kaaturluju? Ngulaju yungulu-jana Juwu-patuju ngurru-nyanjarla muluja-jarrimilki. ¹² Kaaturluju kapu-jana yungkarla nyiyarningkijarra Juwu-patukuju. Ngulajulurla jurnta rampal-yanu kuja-purda-kari, kujarlajulu wajawajamanu nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju yangka Juwu-wangu-patu kalu

* **11:8** Nyangka Deuteronomy 29.4, Isaiah 29.10
Nyangka Psalm 69.22-23

* **11:10**

nyinami Kaatu-kurlangulku, manu kalu mardarni nyiyarningkijarraju Kaatu-kurlanguju. Kaaturluju-ka nyurru-jala milya-pinyi nyajangu kajilirla Juwu-patuju pina-kurruly-wantinjarla yanirni marda panu marda, ngari marnkurrpa-mipa marda, karijaja. Ngakaju kajilirla marda pina-yanirni, kujarlaju yimiri-nyayirni kapu-ngalpa ngalipakaju nyinami.

¹³⁻¹⁴ Wita-wiyi yungurna-nyarra wangkami nyampu yimi nyurrurlaku Juwu-wangu-patuku. Kaaturluju yirrarnu Kurdungurlu Wiri yungurna-nyarra Yimi Ngurrju kanyirni. Ngurrju-nyayirni karnarla nyanunguku warrkijarrimi. Kapurna-nyarra warrarda yimi-ngarrirni nyampuju Yimi Ngurrju, kujarlaju marda kapulu-nyarra Juwu-patuju mulujajarrimilki. Ngularrajulu ngaju-nyangu ngurrara-jinta. Marda kuja karna-nyarra nyurrurlaku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni, ngula-jangkarluju marda yungurna-jana panu-kari Juwu-patulku marda warru pina-kanyirni Kaatu-kurlangu-kurralku. ¹⁵ Kujalurla yangka Juwu-patu kamparru-wiyi jurnta yanu Kaatukuju, ngulakuju kuja-yijala nyanunguju-jana jurnta yanu, manu-jana purturlulku milki-yirrarnu. Ngula-jangkaju, Kaatuju-jana pina-yanurnu yangka-patukulku Juwu-wangu-patuku, manu-jana ngula-jangkarluju kangurnu pina nyanungu-nyangu-kurralku, ngulaju wungu-warnulku nyanungukuju. Kuja-piyarlu-yijala ngakalku kaji-jana Kaaturluju pina-kanyirni panu-kariji Juwu-patuju, kujarlaju kapu-ngalpa pina-yakarra-maninjarla wankaru-

mani.

¹⁶ Wita yirna-nyarra wangka Juwu-patu-kurlu nyiya-piya ngula kalu nyina. Ngulaju kalu nyina mangarri-piya, yangka mangarri kuja karliparla yinyi Kaatuku pulka-pinjaku. Wita-wiyi karlipa rdilyki-pinyi mangarri. Yali mangarri wita-kari, ngulaju karliparla yinyi nyanungukulku Kaatukuju. Ngula-jangkaju, yalijirla mangarri jintawarlayi-jiki nyanunguku-juku. Nyiya-piya kalu nyina Juwu-patuju? Ngulaju kalu nyina watiya-piya. Ngulangka kajilparla kanunju nganju karriyarla Kaatuku, ngula-piya-yijala kajikarla kankarlu parlaju karrimi nyanunguku-yijala.

¹⁷ Juwu-patuju kalu nyina parla-piya-yijala yangkaju yalirla watiyarla Kaatukurlangurla. Ngulajulu kamparru-warnupaturlu-juku puraja Kaatuju. Kamparru-warnu-juku nyurrurlakuju nyampurraju Juwupatujulpalurla nyinaja. Yangka kuja-jana Kaaturluju yilyaja Juwu-patuju nyanungu-nyangu-ngurlu turnu-warnu-ngurlu, ngulaju kula-nganta yangka kuja karla Kaaturluju watiyaku parla jurnta rdilyki-pakarni, ngula-jangkaju kuja-ka rdilyki-pakarninjarla kijirnilki. Kujarlunya-jana Kaaturluju yilyaja yangka Juwupatuju nyanungu-ngurluju. Yangka kuja-nyarra Kaaturlu kangurnu pina panu-kari Juwu-wangupatu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnukurra, ngulaju kula-nganta yangka-piya kuja-ka Kaaturluju parla-kari rdilyki-pakarninjarla jilypi-yirrarni watiya-kurralku rdalyku-kurraju, Ngula-jangkaju kuja-ka wiri-jarrinja-yani

ngurrju-nyayirni parlaju. Kujarlunya-nyarra Kaaturluju pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku. ¹⁸ Kujarlaju, nyurrurla Juwu-wangu-paturlu yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu kuja-nyarra Kaaturlu pina-kangu nyanungu-nyangu-kurra. Pina manngu-nyangkalu nyampu: Yangka Juwu-patu ngulajulpalu kamparru-warnu-juku nyinaja parla-piya Kaatukurlangurlaju watiyarla. Ngulajulpalu nganju-piya nyinaja, ngulangkungyalpalu jirri-mardarnu parlaju Kaatukurlangurlaju watiyarlaju. Kala nyurrurlaju yangka Juwu-wangu-patu, ngulajunkulu parla-piya nyurrurlaju watiyakari-piya-jangka. Ngakalku-nyarra Kaaturluju jilypi-yirrarnu watiya-kurraju. Kula kankulu nyurrurlarlu yaliji watiyaju jirri-mardarni, lawa. Juwu-paturlu-juku kalu jirri-mardarni.

¹⁹ Nyurrurlarlu marda panu-karirli Juwu-wangu-paturlu kajikankujulu marda wiljiwiljimanani warrarda kujarlaju, “Wayinpa, Puurlu! Kaaturluju yangka-jala parla kamparru-warnu watiya-jangkaju rdilyki-pakarninjarla kujurnu yungu-nganpa nganimpaju Juwu-wangu-patuju jilypi-yirrarni nyanungu-nyangu-kurralku watiya-kurraju turnu-warnu-kurraju.” ²⁰⁻²¹ Kujaju junga-jala. Yangka-patu Juwu-patu, ngulaju kulalpalurla wala nyinaja Kaatukuju, kuja-wangu-panunya-jana pajirninjarla yilyaja yangka-jangkaju watiya-jangka. Nyurrurlalpankulurla nyinaja walaju, kujarlanya-nyarra yangkaju watiya-kurra rdalyku-kurraju jilypi-yirrarninjarla yirrarnu turnu-warnu-kurraju. Kala kajinkili-nyanu wiri-

pajirni nyurrurlarlu, kuja-panuju kapu-nyarra marda Kaaturluju pajirninjarla yilyami-yijala nyurrurlarlangu yangka-ngurluju watiya-ngurlu turnu-warnu-ngurluju. Yangka-patu Juwu-patu, kamparru-warnu-juku nyinajalpalurla parla-piya-juku Kaatu-kurlangurlaju watiyarla, ngulaju-jana rdilyki-pakarninjarla kutu yilyaja-juku kuja-purda-kari. Kuja-piyarlu-yijala marda kajika-nyarra rdilyki-pakarninjarla yilyami nyurrurlarlangu. Kujarlajulpankulurla lanijarriyarla Kaatukuju! ²² Nyampunyai mangunyangka! Nyurrurlarluju kankulu milyapinyi-jala Kaatuju kuja karla ngampangampa nyina nganaku-puka yapakuju yangka kuja karla wala nyina. Kala yangka kujalurla Juwu-patu kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju, kujarlaju-jana nyanunguju yimiri-wangu-jarrija manu mari-wangu-jarrijalku. Manu nyurrurla-kari kuja kankulurla wala nyinami Juwu-wangu-patu, ngulakuju kanyarra ngampangampa-juku nyinami. Kala kajilpankulurla nyurrurlarlangu jurnta kuja-purda-kari-jarriyarla nyanunguku Kaatukuju, kujarlaju kajika-nyarra yimiri-wangu-yijala nyinami. ²³ Kajilpalurla Juwu-patu wala nyinanjarla pina-yantarlarni, ngulaju kajika-jana pina jilypi-yirrarni yangka-kurraju watiya-piya-kurra nyanungu-nyangu-kurraju turnu-warnu-kurraju. Yuwayi, Kaatuju-ka pina nyina pina-jilypi-yirrarninjakuju yangkangkakuju watiya-piyarlakuju. ²⁴ Kamparru-wiyiji, yangka-patu Juwu-patujulpalurla parla-piya-juku Kaatu-kurlangurlaju watiyarla

nyinaja. Kala nyurrurlaju Juwu-wangu-patuju, kulalpankulurla nyinaja nyanungu-nyangukuju watiyakuju, lawa. Ngakalkuju-nyarra wurrangku-juku kutu jilypi-yirrarnu. Kujarlaju, pina-jala-ka nyina Kaatuju pina-jilypi-yirrarninjakuju Juwu-patukuju yangka-kurrakuju watiya-piya-kurrakuju.

Ngakaju kapu-nyanu yapaju Kaaturluju pina-kanyirni Yijirali-pinki panu-juku

²⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, marda kankulu-nyanu nyurrurlaju warru jamuru-karrimi pinangkalpa nganta. Kujakujakuju yungurna-nyarra wita-wiyi wangka Yijirali-pinki-kirli. Nyampuju yimi pirrjirdi-nyayirni, nyarrparlu kulalparlipa milya-pungkarla. Panu-kari Juwu-patu Yijirali-pinki, ngulajulurla jurnta yanu Kaatukuju, ngulaju jurru marntarla-juku. Ngulaju ngulajuku. Kala jalanguju, lawa-maninja-yani-ka warrkiji Kaaturluju ngula kajana pina-kanyirni Juwu-wangu-patuju nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra yangkaju kuja kanyanu nyanunguku milarni panu-nyayirni yapaju. ²⁶⁻²⁷ Ngula-jangkaju, Kaaturluju kapu-jana Yijirali-pinkiji muurl-mardarni yapaju jintawarlayi-juku. Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Nyampunya-ka wangka Warlalja-Wiri Kaatuju: ‘Kajili Jakupu-kurlangu yapa majungka-jarrimi, ngulaju kapurna-jana yaninjarla yawuru-jarrimi kutu.

Ngula-puruju kapurna-jana ngarrirni kujarlu: Yangka-ngurlu kirri-ngirli yirdi-ngirliji Jurujulumu-ngurluju kapu yanirni Ngarlkinpa yungu-jana muurl-mardarni yapa Jakupu-kurlangu yangka Yijirali-pinkiji, ngulaju majungka-jarrinja-kujaku.’ ”*

28 Yangka kujalpalu wilji-wiyi nyinaja Juwupatuju, ngulangkujulu purda-nyangu-jala Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji, kala kulalurla ngulakuju ngungkurr-nyinaja. Kujarlajulurla nyurunyuru-jarrijalku Kaatukuju. Ngula-jangkaju, Kaaturluju-nyarra yilyajarni Yimi Ngurrju nyurrurlakulku Juwu-wangu-patuku. Kala yangka-patuju Juwu-patu, ngulaju-jana kamparru-wiyi-jiki milarnu Kaaturluju. Ngulakungarntiji-jana walya-patu-wiyi milarnu nyampu-patu yirdi-patuju Yipuruyamu manu Yijaki manu Jakupu. Kujarlanya kajana Juwupatukuju yulkami-juku jalanguju. 29-30 Kaatuju-jana wangkaja nyampu-patu-kuju marnkurrpa-kuju kapu-jana nganta yirrarni Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnukurra. Manu-jana wangkaja kapu-jana nganta tarnngangku-juku warrawarra-kanyi. Kaaturluju kula-ka wajawaja-mani jaru yaliji kuja-jana wangkaja yali-patuku walya-patuku. Kujarlanya karna milya-pinyi Kaaturluju kapu-jana muurl-mardarni yapa-patuju Yijirali-pinkiji. Nyarrparlurna-nyarra nyampuju yimi yirripura? Marda kujarlu mayi: Kamparru-wiyi

* 11:26-27 Nyangka Isaiah 59.20-21, 27.9

kulalpankulu nyurrurlarluju Juwu-wangu-paturlu linpangku purda-nyangu Kaatuju, lawa. Manu yangka kujalurla Juwu-patu jurnta kuja-purda-jarrija, ngulaju nyanungu-paturlangurluju kulalu linpangku purda-nyangu Kaatuju. Kujarlanya-nyarra Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja nyurrurlakulku. ³¹ Jalanguju kula kalu purda-nyanyi-juku Juwu-paturluju yapangkuju Kaatuju. Nyurrurlaku Juwu-wanguku kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju nyina, kuja-yijala yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju-yijala nyinami Juwu-paturlanguku yapakuju. ³² Yapa jintawarlayi kalurla yapaju kuja-purda-kari jurnta yani Kaatukuju. Kujarlaju, yijardu-nyayirniirli kajana langa-jarraju warungka-mani purda-nyanja-kujakuju yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju nyinami jintawarlayiki-juku yapakuju.

Pulka-pinyirliiparla Kaatuku jintawarlayirli-juku yapangkuju

³³ Nyiyarningkijarrarla Kaatukuju! Nyanunguju pinangkalpa-nyayirni, manu-ka ngulangkuju milya-pinyi nyiyarningkijarra! Kulalparlipa ngaliparluju milya-pungkarla nyarrpa kuja-ka nyanungurluju manngu-nyanyi manu purda-nyanyi kuja-ka nyarrpa-jarri! ³⁴ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Nganangku kula-ka milya-pinyi nyarrpa kuja-ka Warlalja-Wiringki manngu-nyanyi nginyinginyirlarluju! Kula kangalpa

kujakungarntirliji ngalipaju payirni,
lawa!”*

35-36 Kaaturluju ngurrju-manu nyiyarningk-
ijarra! Ngulaju kalurla nyiyarningkijarraju
marlaja nyina nyanunguku-juku! Ngulaju
karla warrarda nyinami nyanunguku-juku
nyiyarningkijarraju! Kujarlaju, pulka-
pinyirliiparla tarnngangku Kaatukuju. Ngula-
juku ngurrju! Nyampurlangunya-ka wangka
Payipulurlaju:

“Kulalparliparla nyiyalku yungkarla ngalipa-
nyanguju nyanungukuju ngaliparlaju,
ngula-jangkarlaju yungu-ngalpa nganta
nyanungurlulku pina-yinyi nyiyarlangu
nganta.”*

Ngulaju ngula-juku! Pulka-pinyirliiparla war-
rarda Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-
juku!

12

*Yungulparlipa-nyanu yungkarla tarnnga-juku
Kaatu-kurlangu-kurraju ngaliparlaju*

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu,
Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyina
ngalipakuju jintawarlayiki-juku. Kujarlanya
yungkalu-nyanu Kaatu-kurlangu-kurraju
tarnngangku-juku ngulaju yungunkulurla
nyanungu-mipaku pulka-pinyi wardinyi-
maninjarla. Majungka-jarrinja-wangu
nyinayalu rdakangku marnpirninja-wangu

* **11:34** Nyangka Isaiiah 40.13, Jeremiah 23.18
Nyangka Job 41.11

* **11:35-36**

manu milpangku nyanja-wangu manu lirra wangkanja-wangu, lawa! Jungarnilirla nyinaya Kaatukuju. Kujarlunya yungulpankulu jungarnirli purayarla Kaatuju pirlirra nyurrurla-nyangu-kurlurluju. ² Mamparl-pungkalu-jana yapaju yangkaju ngulangku kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani nyanungurra-piya nyinanjaku. Kuja-kujakujulu-nyanu yungka tarnngangu-juku Kaatukurlangu-kurraju, ngulangkuju yungu-nyarra kurruly-kijirni nyanungu-nyangu-kurralku. Ngula-jangkarluju kapunkulu manngu-nyanyi jungarnilki, manu kapunkulu milya-pinyi nyarrpa kaji-nyarra Kaatu wangka. Nyurrurlarlu kapunkulu milya-pinyi nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni, manu kapunkulu milya-pinyi nyarrparlu kajinkili wardinyi-mani Kaatuju.

Kaaturlu kangalpa jarnkujarnku yinyi warrki-kari warrki-kari ngalipakuju

³ Kaatuju ngajukuju yimiri-nyayirni kaju nyinami. Kujarlanya karna-nyarra nyampuju wangkami nyurrurlakuju: Nyurrurlaju kankulurla wala nyinami Kaatukuju, kujarlaju ngurrjulu nyinaya wiri-pajirni-wangu, kajikankulu-nyanu marda wiri-pajirni yapa-patu-kari-piya-wangu nganta. Manngu-nyangkalu-nyanu yirriyirrirli nyurrurlarlu-wiyi. ⁴ Yapa kuja karlipa rdaka-jarra-kurlu, langa-jarra-kurlu, milpa-jarra-kurlu nyina manu palka-kurlu, ngulaju rdakangkuju maninjaku, langangku purda-nyanjaku, milpangku

nyanjaku. ⁵ Jaaji-wardingkiji turnu-warnuju ngalipajurlipa kuja-piya-juku. Ngalipajurlipa jintangka-juku turnu-warnuju Jijaji Kiraji-kirlanguju. Yapa-mipa-jala karlipa jarnkujarnku nyina, kala jinta-juku karlipa warlalja nyinami.

⁶ Kaatuju kangalpa yimiri-jiki nyinami, ngulangkuju-ngalpa jarnkujarnku yungu warrki-kari warrki-kari ngalipakuju yungurlipanyanu pirrjirdi-mani. Ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina Kaatu-kurlanguku marlaja wangkanjaku. Nyarrpa-puka kuja kangalpa wangkami, ngula-mipanya karliparla marlaja wangka nyanunguku. ⁷ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku wurdujarra-maninjaku, yungulparlipa-jana wurdujarra-mantarla. Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina pinarri-maninjaku, yungulparlipa-jana pinarri-mantarla. ⁸ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku pirrjirdi-maninjaku, yungulparlipa-jana pirrjirdi-mantarla yapaju kuja kalu marda muntuku nyina. Manu ngalipa panu-kari karliparla marlaja nyina jama yinja-panu Kaatukuju, ngulangkuju yungulparlipa-jana kutu yungkarla marlajarrawatikiji mangarriji marda manu marda jurnarrpaju. Manu ngalipa panu-kari karlipa marda pina-nyina wiri kamparrurla nyinanjaku, yungulparlipa mata-wangu warrki-jarriyarla. Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku mari-jarrinjarla ngurrju nyinanjaku, yungulparlipa-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla ngampurrrpa-nyayirni.

⁹ Yulkayalu-jana yapa ngalya-kariki

jungarni nginji-wangkanja-wangu!
Yungulpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkayarla
kanunjumanyumpa-nyayirni. Nyiya-puka kaji
punku-nyayirni karrimi, ngula-mipakunyalurla
nyurunyuru-jarriya, manulurla jurnta nyinaka
wurnturu-juku. Kala kaji nyiyarlangu ngurrju
karrimi, ngulajulu puraya tarnnganguku-
juku. ¹⁰ Kuja kankulu-jana yulkami
nyurrurlakupurdangka-patuku, kuja-piyanyalu-
nyanu jarnkujarnku yulkaya! Pulka-pungkalu-
jana yapa ngalya-kariki, yampiyalu-nyanu
pulka-pinja-wangurlu. ¹¹ Pirlirrupa Kaatu-
kurlangurlu kangalpa yinyi yartarnarri, ngula-
kurluju jukuru-wangulurla warrki-jarriya
Warlajja-Wiriki Jijajiki. ¹² Warrardalu manngu-
nyangka Kaatuju. Ngulaju kapu-nyarra
warrarda jirrnganja nyinami nyanunguju.
Manu marlaja wardinyi-jarriyalurla. Kaji-
nyarra nyiya maju rdipi, ngula-jangkaju
nganyunganyu-wangulurla wala-juku pululu
nyinaya Kaatukuju, manulurla warrarda yati-
wangkaya. ¹³ Kirijini-kariyungku kajilpalu
marlajarra marda nyinayarla jurnarrpa-wangu
manu marda mangarri-wangu, ngulakujulu-
jana kutu yungka. Manu marda kajilpa
ngajarri yantarlarni ngurra nyurrurla-nyangu-
kurra, ngulajulu rdakurl-kijika ngurrangkaku
nyinanjakuju.

¹⁴ Nganangu-puka kajilpa-nyarra
murrumurru-mantarla kulungku yapa jinta-
karirliji, Kaatukulurlajinta wangkaya yungurla
Kaatuju yimiri-juku nyinami. Kajikankulurla
marda jangkardu payirni Kaatu yungulpa

nganta murrumurru-mantarla. Lawa kujakuju.
¹⁵ Kala kajili wardinyi marda nyinami yapa ngalya-kariji manu ngampurpa, ngulukujulu-jana wardinyi-yijala manu ngampurpa-yijala jirranganja nyinaya. Kala kajili wajampa nyina, ngulukujulu-jana nyurrurlaju wajampa-yijala jirranganja nyinaya! ¹⁶ Jarnkujarnkulu-nyanu ngungkur-nyinaya jintangka-juku. Manu kurruru-karrinja-wangulu nyinaya, kalakankulu-nyanu pinangkalpa nganta ngarrirni. Yangka kuja kalu yapa kaji-wangu nyinami, ngulajulu-jana wungu-warnu-manta.

¹⁷ Nganangku-puka kajilpangku pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Jungarnili nyinaya Kaatuku yungulu-nyarra ngurrju-pajirni yapa-patu-karirli. ¹⁸ Yapanguku kajili-nyarra warrarda kulukukuluku-mani, kuja-puruju nyinayalu rarralya-juku manu ngurrju-juku.

¹⁹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, kajilpangku nganangku-puka pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulaju kapungkurla ngaka Kaaturlu kunka-mani. Nyampunya Warlalja-Wiriji Kaatuju wangkaja Payipurlaju:

“Nganangku-puka kajingki pakarninjarla murrumurru-mani, ngulaju kapurnangkurla ngaju-miparlu kulu-jarrinjarla kunka-mani.”*

---

* **12:19** Nyangka Deuteronomy 32.35

Kujanya Kaatuju wangkaja. ²⁰ Kujarlaju kajilpangku nganangku-puka pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulakuju, ngarili-jana yimiri-juku nyinaya yangka kuja-ka yimi wangkami Payipulurla, ngulaju kuja:

“Kajingki ngana-puka yapa nyurunyuru-jarri, manu kaji yarnunjuku marda manu marda purraku nyina, ngulakujurla yungka miyi manu ngapa yungu ngarni pirdaku. Kajinparla kujarlaju yinyi, ngula-warnuju kapu-nyanu nyanungurluju kurnta-nyayirni purda-nyanyi, ngula-jangkarlunya yungungku nyuntuju yalala-yirrarnilki.”*

²¹ Kajingkili yapangku marda jangkardu punku-jarrimi, ngula-puruju nyuntuju nyinaya ngurrju-juku nyanungu-piya-jarrinja-wangu. Yuwayi, ngurrju-juku nyuntuju nyinaya, kujarlaju yungulu nyanungurlangu yapa-patu-kariji ngurrju-jarrimi-yijala nyuntu-piya.

13

Yungulparlipa-jana kapumanukungarduyupatuju purda-nyangkarla ngaliparlaju

¹ Nyampurlaju ngurungka, Kaaturlu kajana milarninjarla wiriwiriji yirrarni, ngulaju yungulu-ngalpa kapumanukungarduyupatuju nyinami ngalipaku kirringkaju manu warrukirdikirdi nyampurlaju ngurungkaju. Kala yangka jinta-kari marda, kajilpa yampiyarla

* **12:20** Nyangka Proverbs 25.21-22

yapa Kaaturlu milarninja-wangurlu, ngulaju kulalpa wiri nyinayarla nyampurla ngurungka. Kujarlaju, kuja kalu-nyarra nyarrpa wangka wiriwiriji manu jinyijinyi-mani yalirlaju kirringka Ruumurla, ngulajulpankulu-jana purda-nyangkarla nyurrurlarluju. ² Kala nganangku-puka kajilpa-jana yapangku wiljiwilji-mantarla yali kapumanukungarduyupatu wiriwiri, kujarlaju kajika Kaatuku wiljiwilji-mani. Kuja-panuju kapu yaliji yapa murrumurru-manilki Kaaturluju. ³⁻⁴ Kajirlipa jungarni-juku nyina, kujarlaju kulalparlipa-jana lani-jarriyarlalku kapumanukungarduyupatukuju. Kala kajirlipa jungarni-wangujuku nyinami, kujarlaju kapurlipa-jana lani-jarrimi kapumanukungarduyupatukuju. Kujarlajulpankulu-jana purda-nyangkarla linpangku manu ngurrjungku wiriwiriji. Yalirraju kapumanukungarduyupatu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku-yijala ngulangkuju yungulu-nyarra nyurrurla warrawarra-kanyi. Yuwayi, nyampurraju wati-patu, warrki-jarri kalurla Kaatuku. Kala ngana kuja-ka warrarda majungka-jarri, ngulakuju karla Kaatuju warrarda kulu-jarrimi. Ngulakuju Kaatuju kajana wangkami yangkakuju kapumanukungarduyupatuku wiriwiriki yungulu yangkaju yali yapa pakarninjarla murrumurru-mani. Kajinpa yapa jinta-kari marda pakarninjarla murrumurru-mani nyuntulurlulku, ngula-warnuju kapunpa-jana lani-jarrimilki. Kala kajinpa jungarni-juku nyinami nyuntu, ngulakuju kapungkulurla

warrarda pulka-pinyi kapumanukungarduyu-paturluju wiriwirirliji. ⁵ Yuwayi, Kaatuju kajana warrarda kulu-jarrimi yapakuju yangkakuju kuja kalu yapa warrarda majungka-jarrimi. Kuja-kujakujulu-jana purda-nyangka kapumanukungarduyu-patuju wiriwiriji. Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala jungarnikiji nyinanjakuju. Kujarlajulu-jana purda-nyangka.

⁶ Yali-patu yangka kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku. Nyanungu-nyangurla warringka kalu-nyarra puntarni talaju. Yangka kuja kalu-nyarra payirni talaku yinjaku, ngulakujulu-jana kutu yungka. ⁷⁻⁸ Kajili-nyarra talakuju jinyijinyi-mani, ngulakujulu-jana kutu yungka. Yampiyalu-jana purdangirli nginji-wangkanja-wangurlu. Yali-patu yangka kapumanukungarduyu-patu, ngulaju kalu-nyarra wiriwiri-nyina. Kujarlajulu-jana kutu linpangku purda-nyangka manu pulka-pungka manyu-pinja-wangurlu. Manu kuja kanparla marda tala mardarni yapa jinta-kariki, ngulajurla kutu yungka jurnta mardarninja-wangurlu.

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku yulkayarla manu ngurrju jarnkujarnku nyinayarla

Ngana-puka marda kuja kajana warrarda yulkami yinja-panu, ngulangkunya-ka jungangkujulu purami Kaatu-kurlanguju kuruarriji. ⁹ Kaatu-kurlangurluju kangalpa yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra jungarnikiji

nyinanjakuju. Kujarlaju, kulalparlipa-jana kalykuru-jarriyarla yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu kali-nyanu-kurluju. Kulalparlipa-jana yapa ngalya-kariji tarnnga-kurra pakakarla. Kulalparliparla purungku jurnta mantarla nyiyarlangu yapa jinta-kariki. Manu kulalparlipa-jana jalajala-jarrinjarla mulu-nyangkarla yapa ngalya-karikiji kuja kalu yangka jurnarra panu manu nyiyarningkijarra mardarni. Nyampunya kangalpa nyiyarningkijarraju yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangurluju kuruwarrirliji. Nyampuju kuruwarri, nyarra kangalpa wangka ngalipakuju? Ngulaju-ka kuja wangkami: Kuja kyanu nyanungu yulka warlalja, kuja-piya-yijala yungulparlipa-nyanu junga-nyayirni yulkayarla Kirijini-kariyi-nyanukuju.*
 10 Kajinpa-jana junga-nyayirni yulkami yapa-patu-kariki, ngula-jangkaju kulalpanpa yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu karnta-kurluju warru parnkayarla, manu kulalpanpa-jana yapaju linjarrparluju pakakarlalku, manu kulalpanpa-jana wijingkiji jurnta kangkarla, manu kulalpanpa-jana ngurru-nyanjarla mulu-nyangkarla yapa-patu-karikiji nyiyarningkijarra-kurlukuju. Kajinpa-jana kuja yulkami yapa ngalya-kariki, kujarlu-yijala kanpa jungarnirli purami kuruwarri Kaatu-kurlangu.

Jijaji kapu pina-yanirni nyurru-wiyi-wangu yungkaparri-juku nguru nyampu-kurraju

* **13:9** Nyangka Exodus 20.13-15, 17, Deuteronomy 5.17-19, 21, Leviticus 19.18

¹¹ Yangka kujarlipa Kirijini-jarrija-wiyi, ngulajurliparla warrarda nyinaja wala-nyayirni Jijajikiji. Jalangu, nguruju karla kutulku karrinjini Jijajikiji. Nyurru-wiyi-wangu kapu pina-yanirni Jijaji yungu-ngalpa ngulangkuju pina-kanyi nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurraju. Nyurrurlarlu yapangku kujaju kankulu milya-pinyi-jala. Kujarlaju, yungulpankulurla jungarni-juku nyinayarla Kaatukuju. Jungarni-nyinayalu yangkarra-piya-wangu kuja kalu yangka yapa ngalya-kari jarda-juku nguna! Yalirrarluju kula kalurla Jijajikiji wapa-nyanyi, lawa. ¹² Yalirra yapa, ngulajulu yangkarra-piya kuja kalu yapaju jarda-juku nguna kutu-karirlaju. Kala jalanguju, parralku karla rdangkarr-kanja-yani, manu wantalku karla pardinjini Jijajikiji. Junga-juku, jungarnirli pa nyinami yartarnarri-kirli Jijaji-kirlangu-kurlu, ngulaju yangka yalirra-piya-wangu kuja kalu yapaju majungka-jarrinja-yani kutu-karirlaju. Yalumpurrarluju yapangku kajulu ngajuju kurnta-mani-nyayirni. ¹³ Kuja-kujakuju, nyurrurlajulu yapa nyinaya jungarni kuja kalu yangka yapa parrangka nyina ngulaju kuja kalu-jana yangka yapa ngalya-karirlangurlu nyanyi marrara. Yangkarra-piya-wangulu nyinaya ngulaju kuja kalu majungka-jarrimi kutu-karirlaju. Kutu-karirlaju, warrulku kalu-nyanu jintajinta-jarri pamakungarntiji ngarninjakungarntiji manu yungulu warru nguna kutu karnta manu wati maliki-piya. Manu kalu-nyanu mulu-nyanjarla jarnkujarnku pakarni. Kuja-piya-

wangulu nyinaya nyurrurlaju. ¹⁴ Marda kankulu yangka-juku warrarda manngu-nyanyi. Kuja-kujakujulu-nyanu warla-pajika nyurrurlarlaju! Manngu-nyangkalu Warlalja-Wiri Jijaji Kirajimipa. Nyurrurlajunkulurla nyanungukulku.

14

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku nyinayarla ngurrju, kurnta yinja-wangu

¹⁻³ Nyurrurla panu-kariji kankulu nyurru-jala pina-nyayirnilki nyinami Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kujarlaju kankulu kutu ngarni nyiyarningkijarra mangarriji manu kuyurlanguju. Marda-ka jinta yapa yalumpurlaju kuja karla wala nyina Jijajikiji, ngulangkuju marda-ka ngari wita-mipa milya-pinyi kuruwarru Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju-ka kuyu yampimi ngarninja-wangurlu. Manu marda yungu-nyarra nyurrurlakulku jinta-jarrimi. Kuja karla yangka wala nyina Jijajiki, Kaaturlu-nyanu nyurru pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnukurra. Kujarlaju nyanungujulu nyurrurlarlulku kangkarni nyurrurla-nyangu-kurra yirrikarrikawangurlu. Yampiyalu, wiljiwilji-maninja-wangurlu. Kala yangkangku yapangku yalirli jintangku, ngulaju marda-ka wita milya-pinyi. Kujarlaju, kajilpa kuyuju nganjarla, ngulaju kujarlaju kajika-nyanu kurntaku ngurrjumanu. Ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kanyanu nyurrurla panu-juku yapaju pina-kanyirni

kuyu ngarninja-warnu manu lawa kuyu-ngarninja-wangu. Kujarlanya yaliji yangka yapa kuyu ngarninja-wangu, kangkarnili nyurrurla-nyangu-kurralku ngulaju kurnta ngurrju-maninja-wangurlu. Nyanungurlangu yungulpa-nyarra ngurrju-yijala nyinakarla kuyu ngarninja-kurraku, ngulaju yirrikarrika-wangu. ⁴ Nyiyaku kankulu yangkaju yali yapa jinta kurntakuju ngurrju-mani ngulangkuju kuja-ka kuyuju yampimi ngarninja-wangurlu? Nyanunguju kula-nyarra nyurrurlaku, ngulaju karla nyina Warlalja-Wiriki Jijajikiji. Nyanungurlunya kapu pinarri-mani wita-kari wita-kari yapa yaliji kuruwarrikiji Kaaturlangukuju yungurla nyinami Kaatukuju jungarniji kurnta-wangulku.

⁵ Marda kalu panu-karirliji yapangku manngu-nyanyi yungulu jaaji-kirraju turnu-jarri marda Palya-miparla? Ngulaju ngulajuku. Manu marda panu-karirliji kalu manngu-nyanyi yungulu marda turnu-jarri Jarratiyi-miparla-juku marda manu marda parra-karirlangurla? Jinta-kari jinta-karirlili purda-nyangka nyarrpa yungunkulu jaaji-kirra turnu-jarri. ⁶⁻⁸ Wurra-wiyi ngarirna-nyarra milki yirri-purami yungunkulu purda-nyanjarla langa-kurra-mani. Kuja karlipa nyampurla ngurungka wankaru-juku nyina, yinyi karlipa-nyanu ngaliparluju Warlalja-Wiri-kirra Jijajikirraju. Manu ngakaju kajirlipa palimi, ngulajangkarluju kapurlipa-nyanu yinyi-jiki Jijajikirraju yungurliparla nyinami nyanungumipaku. Tarnnga-juku kapurliparla nyinami

nyanungukuju. Ngalipaju karliparla panu-juku puta nyina jungarniji Warlalja-Wirikiji. Kujarlaju, panu-kari kajikalu turnu-jarri Palyangka jaajikingarnti, panu-kari kajikalu Jarrirtiyirla turnu-jarri, ngulaju ngurrju-juku kajinkili yapangku jarnkujarnku purda-nyanyi. Nganangku-puka kuja-ka kuyu ngarni kurnta-wangurlu, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju kuyu ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-juku. Manu nganangku-puka kuja-ka kuyu yampinjarla kurntanjurlu miyi-mipa ngarni, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju miyi ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-juku-yijala.

⁹ Jijaji Kiraji palija-jala. Ngula-jangkaju, Kaaturlu wankaru-maninjarla yakarra-manu yungu-ngalpa Warlalja-Wiri nyinami. Kuja karlipa wankaru nyina jalangu manu kajirlipa marda palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa tarnnga-juku nyinami Warlalja-Wiri.
¹⁰⁻¹¹ Nyampunya wangkaja Warlalja-Wiri Kaatuju Payipulurlaju, ngulaju kuja:

“Ngajuju karna-nyarra wangka junga: Yapa kapujulu panu-juku murdijirrpjirrpjijarrinjarla parntarrinjini, manu kapujulu ngulangkuju pulka-pinyi.”*

Yuwayi, junga kujaju. Ngakaju kapurliparla kamparru karrimi Kaatukuju. Ngula-jangkaju kapu-ngalpa miimii-nyanyi kujalparliparla jungarni-japa nyinaja, lawa marda. Kujarlaju, nyarrpaku kankulu-jana yapa-patu-kariji miimii-

---

* **14:10-11** Nyangka Isaiah 49.18, 45.23

nyanjarla kurnta-ngarrirni, ngulaju kuja kalurla Warlajja-Wiriki Jijajikiji nyinami? Nyiyaku kankulu-jana nyurunyuru-jarrinjarla punku-pajirni? ¹² Yuwayi, Kaaturluju kapu-ngalpa jintawarlayi-juku miimii-nyanyi. Nyampurla ngurungka marda karlipa ngurrju nyina, manu marda karlipa punku nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngulangkuju ngaliparluju jintawarlayirli kapurliparla yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngurrju marda manu maju marda.

Yungulparlipa-nyanu ngurrju nyinakarla Kirijini-kariyi-nyanukuju

¹³ Yuwayi, kulalparlipa-nyanu jarnkujarnku kurnta-mantarla manu karlirr-kangkarla ngaliparluju. ¹⁴ Warlajja-Wiri Jijaji wangkajaju ngajukuju kuyu-kari kuyu-karikiji ngulaju kutu ngarninjaku kurnta-jarrinja-wangurlu. Kala kajinkili-nyanu nyurrurlarlu purda-nyanyi kurnta-juku kuyu ngarninjaku, kujarlaju yampiyalu. ¹⁵ Kajinpa kuyu kutu ngarni, ngula-kurraju kajikangku marda yangkangku jinta-karirliji yirrikarrikarluju nyanyi kuyu ngarninja-kurraju, manu marda kajikangku marri-pinyi ngarninjakungarntirliji. Ngula-jangkaju kajika marda ngampurrpa-jarrinjarla kuyuju kutu ngarnilki nyanungurlangurlu. Ngula-jangkaju kajika-nyanu marda kurnta-nyayirni rampal-manngu-nyanyi Kaaturluju nganta kapu yampimi pina-kanja-wangurlu nganta. Kujaju kula junga. Jijaji Kirajirla palija nyanungurlanguku yalikiji yapaku. Jungangku kajinpa kutu ngarni yaliji kuyu,

ngulaju kula kanparla yulkamilki yalikiji yangkakuju yapa jinta-kariki. Kujaju jungarni-wangu. Kajilpanparla junga-nyayirni yulkayarla yaliki yapaku kuyu ngarninja-wanguku, manu kajilpanparla ngampurra nyinakarla yawuru-maninjaku, ngulaju kajikanpa nyunturlangurlu yampimi kuyuju ngarninja-wangurlu. ¹⁶⁻¹⁷ Kaatuju kangalpa pina-kanjarla nyinami Warlalja-Wiri, kujarlaju marda kajikarlipa yampimi kuyuju, manu kajikarlipa kuyuju marda ngarni, ngulaju ngula-juku. Ngula-puruju Kaaturluju kangalpa pina-kanyirni-jiki ngalipaju kuja karlipa marda kuyu ngarni manu marda karlipa yampimi kuyuju. Manu-ngalpa Pirlirra nyanungu-nyangu yungu, ngula-kurluju yungurliparla nyinami jungarni-juku manu yungurlipa wardinyi nyina rarralya-juku. Kujarlaju kuyu ngarninjakungarntiji, manngu-nyangkalu-jana Kirijini-kari-wiyi yangkarra yirrikarrika-wati-wiyi, ngulangkuju kalakalu-nyarra waalparrirni kuyu ngarninja-kurraju, manu kajikalunyanu kurnta-jarrimi nyanungu-patuju. ¹⁸ Kajinkilirla jungarni ngurrju nyinami Jijaji Kirajiki, kujarlaju Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-nyayirni nyina, manu kujarlaju kapulu-nyarra yapa-patukarirliji pulka-pinjarla ngurrju-pajirni.

¹⁹ Ngalipaju, jungarnirliparla nyinami Kaatukuju yungurlipa jintangka-juku ngurrju nyina kulu-wangu manu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani. ²⁰ Kaaturluju kangalpa jarnkujarnku pinarri-maninja-yani nyarra yungurliparla nyina jungarni nyanungukuju.

Ngaliparlu panu-karirli karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarrakuju mangarrikiji kutu ngarninjakuju. Kujakungarntirliji yungulparlipa-jana manngu-nyangkarla Kirijini-patu-kari-wiyi yangkarraju yirrikarrika-wati, kalakalu-ngalpa ngulangkuju nyanyi ngarninja-kurraju kuyu-kurraju. Ngulaju kajikalumarda nyanungurlulku ngarni, manu ngula-jangkakuju kajikalumarda kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju, yungulparlipa-jana yangkarra-wiyi Kirijini-kari-wiyi manngu-nyangkarla. Kaaturlu kajana pinarri-mani-juku wita-kari wita-kari. ²¹ Kajilpalu-ngalpa yali yirrikarrika-watirli nyangkarla kuyu ngarninja-kurra marda manu marda pamarlangu ngarninja-kurra, ngula-jangkakuju kajikalumarda kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju yungulparlipa yampiyarla kuyuju manu pamaju ngarninja-wangurlu manu yungulparlipa nyiyarlangu yampiyarla marnpirninja-wangurlu.

²²⁻²³ Kuja karliparla Kaatuku wala nyinami, ngulakuju kapu-ngalpa pinarri-mani-wiyi mangarrikiji manu pamakuju, ngulaju marda yungurlipa ngarni manu marda yungurlipa yampimi. Ngulaju kularlipa-jana warru wangka Kirijini-kariyi-nyanuku mangarri ngarninja-wangu nyinanjaku manu marda mangarri ngarninjaku, lawa. Ngulaju mardarnirlipa ngalipa-nyangu-miparla nginyinginyirla. Nyarrpa kuja karlipa nyiyarlangu wirnki-jarrimi ngalipaju, ngulakungarntiji yungulparliparla Kaatukuju

yijardu wala-juku nyinayarla kurnta-wangu. Kujarlaju nganangku yapangku kaji ngarni kuyu manu pama kapatinja-wangurlu, ngulaju karla Kaatuku wardinyi-jarri marlaja. Kala kaji nganangku yapangku ngarni kuyu manu pama kapatinja-karrarlul, ngulaju kula-ka linpangku purda-nyanyi Kaatu jungarnirli, lawa. Kujaju warntarla.

15

¹ Ngaliparlu kuja karlipa milya-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwarril, ngulangkuju yungulparlipa-jana manngu-nyanjarla wardinyi-mantarla yangkarra Kirijini-patu-kari kuja kalu ngulangkuju ngari wita-mipa milya-pinyi. Kulu-jarrinja-wangurlu yungulparlipa-jana pinarri-mantarla wita-kari wita-kari. Kulalparlipa-nyanu ngalipa-mipa manngu-nyangkarla wardinyi-maninjakungarntirliji, lawa. ²⁻³ Jijaji Kiraji kujalpa nyampurla walyangka nyinaja, ngulangkuju kulalpa-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyanjarla wardinyi-manu, lawa. Kala-jana yapa ngalya-kari-wiyi warrarda manngu-nyangu. Nyampunya yimiji yangkangka-juku Payipulurlaju kuja kangalpa wangka ngalipaku: “Ngana-puka kuja kangku yapa nginji-wangka nyuntuku, ngulaju kaju ngajurlanguku nginji-wangka.”*

Nyampu-jangkaju yimi wita-jangka, ngaliparlangurlu yungulparlipa-jana yapa ngalya-karirlangu pirrjirdi-mantarla yungulu jungarnirli purami Kaatu. ⁴ Nyiyarlangu kuja-ka

* 15:2-3 Nyangka Psalm 69.9

yangkangka Payipulurla wangka yimi Kaatu-kurlangu, ngulangkuju kangalpa pinarri-mani manu pirrjirdi-mani ngalipaju. Kujarlaju kuja kangalpa majumajurlangu rdipi, ngula-puruju tarnnga-juku karliparla wala-juku nyinami pirrjirdi-jiki Jijaji Kirajikiji. ⁵ Kaaturlu-juku kangalpa nyanungurlu-juku jintangku pirrjirdi-mani, kujarlaju yungurliparla wala-juku nyina Jijaji Kirajikiji manu yungurlipa purami-juku majumaju-puruju nyanungu-juku. Ngaju karna-nyarrarla wangkami nyanunguku-juku Kaatukuju yungunkulu kujarlaju jintangkarlu-juku purami Jijaji Kiraji manu yungunkulu-nyanu ngurrju nyina kulu-wangu-juku. ⁶ Ngula-jangkarluju yungunkulurla jintawarlayirli-juku pulka-pinyi Kaatukuju yangka kuja karla Kirda-nyanu nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki.

Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli ngulaju Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku yapaku

⁷ Jijaji Kirajirli-nyanu nyurrurlaju pina-kangurnu. Kuja-piyarlu-yijalalpankulu-nyanu pina-kangkarla mamparl-pinja-wangurlu. Kuja-kurra kajili-nyarra yapa ngalya-karirlilki nyanyi, kapulurla kujarlaju pulka-pinyi Kaatukulku. ⁸ Nyarrpaku kuja karna-nyarra wangka yungunkulu-nyanu pina-kanyirni mamparl-pinja-wangurlu? Ngarirna-nyarra wita-wiyi wangkami: Nyurru-wiyi-jana yimi-ngarrurnu Kaaturluju Juwu-patukuju walya-patukuju Warrkini Ngurrju ngakaju kapu yilyamirni yungu-jana muurl-mardarni yapaju. Ngulakungarntiji kula-jana Kaaturluju

wajawaja-manu Juwu-patuju jangku-pinja-warnuju, lawa. Jijaji yilyajarni-jiki yungu-jana jirrnganja warrki-jarrimi nyampurrakuju Juwu-patuku. ⁹ Yuwayi, Kaatuju-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja Juwu-wangu-paturlanguku, kujarlaju yilyajarni-jana Jijaji nyanungurlanguku yungulurla pulka-pinyi Jijajikiji. Nyampuju yangka-juku yimiji Payipulurla kuja yapangku yirrarnu:

“Kapurna-jana yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patuku nyuntuju ngurrju-nyayirni. Manu kapurnangku yunparninja-karrarlu pulka-pinyi yirdiki nyuntuku.”*

¹⁰ Nyampuju yimi wita Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurrurla-patu Juwu-wangu-patu, yantarnili, manulu-jana yaninjarla jinta-jarriya Juwu-patukuju! Wardinyili-jana nyinaya jirrnganja!”*

¹¹ Nyampuju yimi-pardu-kari Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurrurla Juwu-wangu-patu kuja kankulu nguru-kari nguru-karirla nyinami, ngulangkuju pulka-pungkalurla Warlalja-Wiriki Kaatuku!”* ¹² Nyampuju jinta-karilki yimi wita Jijaji-kirli yirrarnu Yijayarlu ngulaju kuja:

“Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu jinta kapu palka-jarrimi ngulaju Jijaji-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka.

* **15:9** Nyangka Psalm 18.49 * **15:10** Nyangka Deuteronomy

32.34 * **15:11** Nyangka Psalm 117.1

Ngula kaji wiri-jarrimi, kapu-jana nyanunguju Warlalja-Wiri nyina yapakuju yangkarrakuju Juwu-wangu-patuku kuja kalu nyinami ngurujarraranypa. Ngulaju kapulurla wala nyinami.”*

¹³ Kaaturlu Jintangku-juku yilyajarni Jijaji, ngulaku kuja karliparla wala nyinami. Wangka karna-nyarrarla nyanungukuju, ngula-jangkaju yungunkulurla marlaja nyinami wardinyi-nyayirni manu rarralypa-nyayirni. Ngaju karna-nyarrarla Kaatu payirni yungu-nyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurluju yinyi yartarnarri, ngula-kurluju yungunkulurla wala-juku nyinami Jijajikiji tarnnga-nyayirni.

Puurlu-jana wangkaja Kirijini-patukuju nyanungu-nyangu warrki-kirli

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju ngurrju-nyayirni kuja kankulurla jungarni nyina Kaatuku. Manu karna-nyarra milya-pinyi kuja kankulu pina-nyayirni nyina yungunkulu-nyanu jarnkujarnku pinarri-mani. ¹⁵⁻¹⁶ Ngajukuju kaju Kaatuju yimiri-jiki nyinami. Yuwayi, Kaaturluju milarnu ngajuju kuja-warnuju yungurna-jana nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini ngajuju yangkarra-patuku Juwu-wangu-patuku. Ngajulparna-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju ngulaju maralypikingarduyu-piyarlu Kaatu-kurlangu-piyarlu. Yirri-purajarna-jana yungu-jana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu jungarni-mani yapaju manu yungurna-jana

---

* **15:12** Nyangka Isaiah 11.10

yinyi nyanungurraju Kaatu-kurlangu-kurraju nganayi-piya yangka kuyu kuja kalalurla Juwupaturlu purraja. Ngulangkuju kapu wardinyimani. Kujarlaju nyampunya pipa karna-nyarra pantirninjarla yilyamirra ngajulurluju laniwangurlu ngulaju yungunkulu langa-kurra-mani nyurrurlarluju wajawaja-maninja-kujaku.

17-18 Ngajujurnarla Jijaji Kirajiki-jala, kujarlanya karna ngajuju wardinyiji nyina warrkikiji. Nyampu-mipa karna-nyarra wangkami warrki ngaju-nyangu-kurlu. Nyampuju Jijaji Kirajirliji ngajukuju yungu warrkiji, manuju wangkaja yungurna-jana wangka Juwu-wangu-patuku manu yungurna-jana jirranganja warrki-jarri yangkarrakuju, kuja-warnurluju yungulu linpangku purdanyanyi Jijaji Kirajiji. 19 Nyampuju junga. Yapangkujujulu nyangu kujarna warrki-jarrija yartarnarri-kirli yangka kujaju Pirlirpa Kaatukurlangurlu yungu ngajukuju. Kujarlajujulu ngarrurda-jarrinjarla paa-karrija-nyayirni. Yangka kujalparna warru yanu kirri-ngirli Jurujulumu-ngurlu ngulaju ngurrara-karikirra wiri-kirra Yilikirimu-kurra, ngulanwanarlangurna-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurruju Jijaji Kiraji-kirliji. Lawamanurna warrkiji kujaju Kaaturluju yungu nyurru-wiyi. 20 Nyampurrarlarlu ngurungkarlu kirri-kari kirri-karirlarlu, ngulangkuju kulalu purda-nyangu nyurru-wiyiji Yimi Ngurruju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujarlanyarna yanu yalirra-mipa-kurraju nguru-kurraju. Kujalu-jana marda yangka kamparru-wiyi mijiniri-karirli

yimi-ngarrurnu kirri-kari kirri-karirlaju,
 ngula-kurraju kularna ngajuju yantarlaku.
 21 Nyampunya yangka-juku jaruju Payipulurla-
 juku kuja-ka wangka:

“Yapa kuja kalu ngurrrpa-juku nyina Kaatu-
 kurlanguku Milarninja-warnuku milya-
 pinja-wangu-juku, ngulakuju yapangku
 kapu-jana yimi-ngarrirninjini. Ngulaju
 kapulu nyanyi manu milya-pinyi.”*

22 Kujalparna ngaju nguru-kari nguru-kari warru
 wapaja Yimi Ngurrju-kurluju, manulparna
 warru wirnki-jarrija, kujarlanya kularna-nyarra
 nyanjangkarlarra.

*Puurlujulpa jungarni-jarrija yaninjakuju
 Ruumu-kurrakuju*

23-24 Ngaju-nyangu warrkijirna nyurru-juku
 lawa-manulku nyampurlaju ngurungkaju.
 Ngajuju karna jungarni-jarri yaninjakungarntiji
 yungurna yanilki nguru-kurra Payini-kirraju.
 Nyurru-warnu-jukulparna ngampurrpaju
 nyinaja yaninjarrakuju jijanukuju nyurrurla-
 nyangu-kurrakuju. Kajirna jingijingi
 yanurra nyurrurla-nyangu-wana Payini-
 kirraju, ngulakungarntiji yungurna nyurrurla-
 nyangurla-wiyi nyinamirra yungurlipa-
 nyanu jarnku-wangkami. Ngula-jangkarluju
 yungunkujulu yinyi jurnarrpa marda manu
 marda tala wurna-kurrakuju.

25 Ngulakungarntiji yani karna pina
 Jurujulumu-kurra-wiyi yungurna-jana tala-wiyi

---

* 15:21 Nyangka Isaiah 52.15

yinja-yani marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki. ²⁶ Nyampujulu Majatuniya-wardingkirli manu Kiiriji-wardingkirli talaju kujukujurnu wardinyirli ngulaju yungulu-jana yilyami nyampuju tala yalirraku marlajarra-watiki. ²⁷ Wardinyi-nyayirnirli palu turnu-manu talaju yilyajanjakungarntirliji. Nyampurrarluru Juwu-paturlu, kamparrujulu nyanungurrarluru-wiyi purda-nyangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji. Manu nyanungu-wiyi kamparrujulu kuja-purda kuja-purda yanu Yimi-kirli Ngurrju-kurluju yungulu-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patukuju. Kujarlaju, ngurrju-nyayirni kajili-jana talaju yinyi Juwu-patukuju marlajarra-watikiji Yimi Ngurrju-wanawanaju. ²⁸ Kajirna-jana nyampu tala kanjarla yinja-yani Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarra-watiki, ngula-jangkaju kapurna yarnkamirra Payini-kirraluku. Ngulakungarntiji kapurna nyurrurla-nyangurla-wiyi nyinamirra kulkurru. ²⁹ Kajirna-nyarra nyanyi Ruumurla, ngalipa panu-juku kapu-ngalpa Jijaji Kirajirli pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngula-juku ngurrju.

³⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayajulurla Kaatuku. Jijajiji Warlalja-Wiringalpa ngalipakuju jintawarlayiki-jiki, manu karlipa jintawarlayirli-jiki mardarni Pirlirra Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju, jarnkujarnku yulkami karlipa-nyanu. Ngula-warnuju, wangkamirli parla Kaatukuju yunguju warrarda warrawarra-kanyi. ³¹ Payikajulurla Kaatukuju yunguju muurl-mardarni Jurdiya-wardingki-

patu-kujaku panu-kari-kijaku yangka kuja kalu wala-wangu manu ngungkurr-nyinanja-wangu nyinami, ngula-kujakunya. Manu kajirna-jana tala yinyi yangka-patukuju marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki, ngulakuju payikalujanarla yungujulu marlaja wardinyi-jarri-nyayirni ngajukuju. ³² Payikajulurla Kaatuju yunguju kanyirra nyurrurla-nyangu-kurra ngulanganya yungurna warrki-jarrinja-wangu nyina witaku ngari. ³³ Kaatuku karliparla marlaja nyinami rarralya-juku. Payirni karna-nyarrarla yungu-nyarra jirrnganja nyina tarnnga-juku. Ngula-juku ngurrju!

16

Pipa lawa-maninjaku-ngarnti, Puurlurlu-jana yimi wita yirrarnu yapa-kari yapa-kariki Ruumu-wardingki-patuku

¹ Yungurna-nyarra milki-wangka nyampukurlu karnta jinta-kurlu yirdi-kirli Piipii-kirli. Ngulaju kajana jaajikingarduyu warrkini jirrnganja nyina Kirijini-patu-karikiji kuja kalu turnu-jarri kirringka yirdingkaju Jingkirirlaju. ² Panu kajana warrawarra-kanyi yapaju, manu ngajurlangu kaju warrawarra-kanyi. Ngulaju Piipii karla wala-nyayirni nyina ngalipanyanguku Warlalja-Wiriki Jijajikiji, manu karla Kaatuku nyinami. Kaji yali-kirra nyurrurla-nyangu-kurra Ruumu-kurra rdipimirra, ngulajulu kangka nyurrurla-nyangu-kurralku turnuwarnu-kurra. Ngulaju kujaju jungarni nyurrurlakuju.

3 Wangkayalu-jana Pirijirlaku manu nyanungu-parntaku kali-nyanukuju Kuulaku ngulaju kuja: Ngajuju karna ngurrju nyinami. Nyampu-jarraju, jirrnganja warrki-jarrijalpaju-pala ngajukuju Jijaji-kirlangurlaju warrkingkaju. ⁴ Ngula-jarrarluju-pala-nyanu rdarr-kangu linjarrpa-kurralku ngaju-ngurlu kunkanku. Ngulangkujuju-pala miyalu raa-pungu, manuju-pala wardinyi-manu-nyayirni, manu-pala-jana yangkarlangu Juwu-wangu-patu wardinyi-manu. Ngulakuju karnalu-janarla yati-wangkami Kaatuku nganimpaju. ⁵ Kirijini-wati kuja kalu nyanungu-jarra-kurlangurla turnu-jarri yuwarlirla jaajikingarnti, ngulaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yip-INITAKU yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju kamparru-warnulpa nyinaja ngurrara wiringka Yayijarla kujalparla wala nyinaja Jijaji Kirajiki.

⁶ Manu Miirirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kanyarra kilji-nyayirni warrki-jarrimi nyurrurlakuju yapakuju.

⁷ Manu yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra Yanturunuku manu Juniyaku ngurrju karna nyina. Ngulaju-pala Juwu-jarra-yijala ngaju-piya, manulpaju-pala ngula-jarraju rdakungka jirrnganja nyinaja. Ngula-jarraju kapala nyina Kurdungurlu Wiri-jarra ngaju-piya-yijala, ngulaju Kurdungurlu Wiriwirirli-yijala kalu-jana

ngurrju-pajirni. Ngulaju-pala kamparru-wiyi-juku ngajukuju Kirijini-jarrija.

8 Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yampilitaku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju karla wala-yijala nyina Warlalja-Wiriki Jijajikiji ngaju-piya, kujarlanya karnarla yulkami.

9 Manu Yurrpanarlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kangampa jirrnganja warrki-jarri Jijaji-kirlangurla warrkingka.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Jayikijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

10 Manu Yapilirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju yapangu jintawarlayirli kalu milya-pinyi warrkini ngurrju-nyayirni.

Manu Yaritapulijiki manu nyanungu-nyanguku warlaljaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

11 Manu Rdurdiyanurlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju ngaju-piya-yijala Juwu.

Manu Narrkijaku manu nyanungu-nyanguku warlaljaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Panu-kari nyanungu-nyanguku kalurla walaju nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji.

12 Manu karnta-jarraku Turayipinaku manu Turayipujaku yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju

kapalarla kilji-nyayirni warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajikiji.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Pir-rijijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulajulparla warrki-jarrija kilji-nyayirni nyurru-warnu-juku Warlalja-Wirikiji Jijajiki tarnnga-juku.

¹³ Manu Rupajaku manu nyanungukupalanguku ngati-nyanukuju yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju Kaaturluju milarnu Rupaja yungurla warrki-jarrimi. Ngulakupalangujulpaju nyinaja ngati-nyanu-piya ngajukuju.

¹⁴ Manu nyampurra yirdi-patu Jingkaritaku manu Pilikini manu Yurruumi manu Patulpaji manu Yurru manu panu-karirlangu nganimpangyangu wungu-warnu-wati, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁵ Manu nyampurra yirdi-patu-kariji Pililuka manu Juliya manu Nyuruju manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Limpaja manu panu-kari yapa Kaatu-kurlangu-wati kuja kalu-jana jirranganja nyina, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁶ Kajinkili jinta-jarri jaajiki, ngula-jangkarluju nganjirnili-nyanu ngamurlu-maninjarla jarnku nyunjika wiriki-mirnimirni. Yapa Kirijini-patu nyampurra jaaji-kari jaaji-kari-jangka yungulunya wangka kuja kalu ngurrju nyina.

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa ngalya-kari kalu nyina nyurrurla-nyangurla turnu-warnurlaju, ngulangkuju

kalu-nyarra jaru-kari-kirlirli yijardu-wangurlu pinarri-mani. Yali nyanungu jaru, ngulaju kula-pala jinta-juku yangkaju Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji yangka kujarna-nyarra ngajulurlu-wiyi pinarri-manu, lawa. Yalirli yapa-karirli kajikalu-nyarra yira-kari yira-kari-maninjarla karlirrkarlirr-kanyi. Kuja-kujakuju, warrawarra-kangkalu-jana, manulu-jana jurnta nyinaya kuja-purda-kari purda-nyanja-wangu. ¹⁸ Yalumpuraju kula kalurla yijardu warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji, lawa. Ngari kalu-nyanu nyanungu-miparlu-juku mangunyanyi. Ngulangkuju kalu-nyanu pinarripajirni nganta. Manu ngurrjungku nganta kalu-jana yipiljipilji-mani yangka-patu kuja kalu ngurrrpa-juku nyina nyiyarningkijarra milya-pinja-wangu. Ngulangkuju ngari kalu-jana yimir-yinyi. ¹⁹ Panungku kalu-nyarra nyurrurlaju milya-pinyi kuja kankulu jungangku purda-nyanjarla purami Yimi Ngurrju. Ngulangkuju kaju ngajuju wardinyi-mani. Nyiya-puka kuja-ka ngurrju nguna, ngulamiparlalu warrarda pinarri-jarriya! Kala kuja-ka nyiyarlangu punku ngunami, ngulakujulurla jurnta nyinaya wurnturu! ²⁰ Kaatu-mipaku karliparla marlaja nyinami rarralya wajampawangu. Nyurru-wiyi-wangu kapu Kaaturluju Juju Ngawuju karlkurr-katirninjarla puyupinyi. Ngula-jangkaju kapu yirrarni wirliyarla kanunjumparra nyurrurla-nyangurlalku. Yati-wangka karna-nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku.

21 Timiji manu Luuja manu Jayijini manu Jijipita yungulu-nyarra wangkami ngulaju kuja: Nganimpaju karnalu ngurrju nyinami. Tim-ijijilpaju jirrnganja warrki-jarrija. Nyampupatu marnkurrpa-kari, ngulajulu ngaju-piyayijala Juwu-patu.

22 Ngajulku Tuurrja yirna-nyarra nyampuju wita wangka ngulaju kuja: Ngajurlanguju karna ngurrju nyina. Ngajurnarla puranjakungarduyu-yijala Warlalja-Wirikiji Jijajikiji. Ngajulurlu-jala karna-nyarra nyampuju yimi pipangka yirrarni kujaju Puurlu wangkaja nyarrpa kajirna yirrarni yimiji.

23-24 Nyampuju ngajulku-yijala Puurlu yirna-nyarra yarda wangkami. Nyampurlaju karna nyinami yuwarlirlaju Kayiju-kurlangurla. Ngulangkaju karnalu Kirijini-patu jintajintajarrinjarla turnu-jarri jaajikingarnti. Nyanungu nyampu Kayiju yungu-nyarra wangkami ngulaju-ka ngurrju-juku nyinami.

Manu Rajita manu Kuwaja yungulu-nyarra wangkami ngulaju kapala ngurrju-juku nyina. Nyampuju Rajita, ngulaju-ka nyina talakungarduyu kuja kajana kanjuluku tala mardarni. Kuwaja ngulaju wungu-warnu ngaju-nyangu.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Ruumu-wardingkiki

25-27 Kaatukurliparla pulka-pinyi ngaliparlujul! Tarnnga-juku-ka nyinami. Nyanungumipanya kangalpa nyinami Warlalja-Wiriji!

Ngulangkuju-ka nyanungurlu-juku milya-
 pinyi nyiyarningkijarraju ngulaju yapa-
 piya-wangurlu! Yimi-kirli Ngurrju-kurluju
 Jijaji Kiraji-kirliji kujarna-nyarra yangka
 ngajulurlulku pinarri-manu, ngula-kurlurluju
 Kaaturlu kapu-nyarra pirrjirdi-mani tarnnga-
 juku. Nyampuju jarulpa-ngalpa nyurru-wiyiji
 nyanungurlu-juku Kaaturlu jurnta mardarnu
 purda-nyanja-kujakuju. Ngula-jangkarluju,
 jarukungarduyuku-jana wangkaja yungulu wita-
 kari wita-kari jaruju pipangkaju pantirninjarla
 yirrarni. Nyampunya yungulu yapa-kari yapa-
 karirliji purda-nyanyi ngurujarraranyparlarlu
 yapangkujju manu yungulurla walalku nyinami
 Kaatukuju. Jalangu kuja karliparla nyinami
 Jijajiki, ngulangkujurliparla pulka-pinyi
 tarnngangku-juku Kaatukulku! Ngula-juku
 ngurrju!

Warlpiri Short Bible
The Shorter Bible in the Warlpiri language of
Australia

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Warlpiri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

5e1e13b8-2e6d-5bcb-9cec-76fc3b9b62ce